

# כ"ק רב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

**חיי שרה**  
שיחת הרבי מאת  
'החוזר' הגה"ח  
הרב יואל כהן זצ"ל

**במסיבון**  
טעימות מ'תורת  
שלום' לכ"ק אדמו"ר  
הרשב"ב זי"ע



## המשגיח

מפעים: לדמותו של  
הגאון רבי חיים וואלקין  
זצ"ל והקשר בינו לבין  
הרבי • יצחק הורוויץ,  
בוגר 'עטרת ישראל',  
משרטט את דמות  
זקן המשגיחים ושב  
לעדוהו האישיית  
על הרבי



## השליח

מטלטל: שליח הרבי  
הגה"ח הרב שבתי  
סלבטיצקי מגולל את  
מסכת חיו •  
הלימודים ב'קול תורה',  
ההוראות המפתיעות,  
ה'יחידות' הראשונה,  
המופתים הגלויים  
והשליחות לאנטוורפן



## המשפיע

מיוחד: הגאון רבי  
משה וולפסון  
שליט"א בדברים  
מכוננים אודות ספר  
התניא והלימוד  
היומיומי בו  
כחובת גברא

## החיבור

מאלף: ראיון מיוחד  
עם הגה"ח הרב אליהו  
קירשנבאום על 'קונטרס  
עץ החיים' לרגל הופעת  
המהדורה המבוארת •  
כך לומדים גמרא, כך  
לומדים חסידות





## הייעוד של שרה אמונו

כפשוטו, הן התלמידים הקרויים בניי. עלידי שהם הולכים בדרכיו וממשיכים את עבודתו ופעולותיו כאן בעולם הזה, עלידי זה "הוא בחיים" גם בעולם הזה, וחיי נמשכים באופן נצחי.

ואדרבה, במובן מסוים השפעת הצדיק ניכרת לאחר פטירתו יותר מבחינו, שכן התנהגותם הטובה של בניו ותלמידיו בחייו אינה חידוש גדול כל-כך, ואילו כאשר גם אחר פטירתו הם ממשיכים ללכת בדרכיו - זה מוכיח באיזה עוצמה השריש בהם הצדיק את השפעתו הטובה. אלה החיים האמיתיים!

ומזה יובן בענייננו, בקשר לשם הפרשה 'חיי שרה': חידושה ופעולתה של שרה בחיים חיותה בעלמא הדין נמשכו גם לאחר פטירתה, ועוד יותר מבחינה. השפעתה של שרה משתקפת בכל ענייני הפרשה, כדלהלן, ולכן נקראת הפרשה כולה 'חיי שרה', כי אלה חיייה האמיתיים, הנצחיים.

### ההבדל בין שרה לאברהם

אחד מחידושיה של שרה לגבי אברהם הוא, שאברהם היה לא רק אביו של יצחק ושל בני ישראל, אלא גם של ישמעאל ושאר בני הגר, ומצידו הייתה חשיבות מסוימת ויחס גם להם, לא רק לעם ישראל, וכנאמר: "כי אב המון גוים נתתיך", "אב לכל העולם" (לך יז, ורש"י). לעומת זה, שרה הייתה אימו של יצחק בלבד, התחלתו של עם ישראל, ולא היה בעיניה שום ערך לדבר אחר כלשהו.

כך מסופר בפרשת לך לך, שכאשר אמר ה' לאברהם "שרי אשתך... שרה שמה, וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן" (יז, טז-יז), ואברהם חשב "הלבן מאה שנה יוולד" (שם יז), אמר לקב"ה "לו ישמעאל יחיה לפניך" - "יחיה ביראתך" (שם יח ורש"י). מבואר שם שאברהם חשב: "איני כדאי לקבל מתן שכר כזה", שייולד לו יצחק, ולכן ביקש מהקב"ה שישמעאל יהיה ירא שמיים. אברהם היה מסוגל להסתפק בבקשה זו, שכן היו בעיניו חשיבות וערך לישמעאל.

מאוחר יותר מסופר: "ותרא שרה את בן הגר... מצחק" (יז, טז). ישמעאל התנהג שלא כראוי (כמבואר ברש"י עיין שם), ושרה טענה "גרש האמה הזאת ואת בנה" (שם יז), ואילו תגובתו של אברהם הייתה - "וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו" (שם יא).

### ההוכחה לחיים אמיתיים

הביאור בזה:

המושג האמיתי של חיים הוא - נצחיות. חיים שאדם חי מאה ועשרים שנה ואחר-כך לא נותר מהם דבר - אינם באמת חיים. לא רק שלאחר מותו החיים האלה מסתיימים, אלא שגם בעודו חי אין אלה 'חיים' באמת. חיים אמיתיים הם כאלה שנשארים ונמשכים לעולם, חיים נצחיים.

**שרה הייתה אימו של יצחק בלבד, וכל עניינה היה ללדת ולחנך את יצחק בנה, שמונו התחיל עם ישראל**

המשנה אומרת: "מים המכזבים פסוליך. אלו הם המים המכזבים - המכזבים אחד בשבוע" (פרה פ"ח מ"ט). מעיינות המתייבשים אחת לשבע שנים פסולים למי חטאת, מכיוון שאינם יכולים להיקרא 'מים חיים'. אם בעוד שבע שנים זה ייפסק, כבר עכשיו אין זה נקרא 'חיים', שכן 'חיים' פירושו דבר תמידי.

וזהו שאומרים חז"ל: "עשרה נקראו חיים: זהו אלוקים אמת הוא אלוקים חיים... ישראל נקראו חיים, שנאמר: 'ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום'" (אדר"נ פל"ד). הקב"ה הוא 'אלוקים חיים', 'חי' האמיתי, האינסופי והנצחי, וישראל נקראים חיים מכיוון שהם 'הדבקים בה' אלוקים, קשורים עם הקב"ה עלידי התורה והמצוות, ולכן גם בהם יש חיים אמיתיים, נצחיים.

ולכן בבני ישראל, ובפרט בצדיקים, חיהם נמשכים גם לאחר פטירתם. ואין הכוונה רק לחיי הנשמה למעלה, בגן עדן, שזה דבר פשוט, אלא החידוש הוא שגם בעולם הזה חיהם נמשכים ונצחיים. וכמאמר חז"ל: "יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (תענית ה, ב), שאחד הפירושים בזה הוא, שעל-ידי ש'זרעו בחיים' - גם הוא בחיים, הן זרעו

דוע הכלל ששמה של פרשה בתורה מבטא את תוכנה של הפרשה כולה. ומכיוון שכל עניין בתורה הוא מדויק, לכן גם שמות הפרשות, שהם שמות על-פי תורה - מדויקים הם, ומבטאים ומשקפים את תוכן הפרשות. וכן מובן באשר לפרשתנו, שהשם 'חיי שרה' משקף את תוכן הפרשה כולה.

בפרשת חיי שרה מוצאים שלושה עניינים כלליים:

(א) בתחילת הפרשה מסופר ש'ותמת שרה', ואשר לצורך קבורתה קנה אברהם מעפרון החיתי את מערת המכפלה ב"ארבע מאות שקל כסף".

(ב) בהמשך הפרשה נאמר (כד, א): "ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל", ורש"י מפרש: "בכל עולה בגימטריא בן, ומאחר שהיה לו בן היה צריך להשיאו אשה", ושלה את אליעזר לחרן לקחת את רבקה לאשה ליצחק. לאחר אריכות הסיפור, כיצד נעשה השידוך, מסיימת התורה: "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה, וינחם יצחק אחרי אמו" (שם טז).

(ג) בסוף הפרשה נאמר: "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" - "זו הגר" (כה, א ורש"י), והתורה מונה את שמות "בני הפילגשים", ולסיום "ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם" (שם יב).

כאמור, מכיוון שכל הפרשה, עם כל חלקיה, נקראת 'חיי שרה', חייבים לומר שתוכנם של כל חלקי הפרשה הוא - 'חיי שרה'. והדבר תמוה: לכאורה, העניינים הנ"ל לא זו בלבד שאינם שייכים ל'חיי שרה', שהרי כל אלה אירעו אחרי ש'ותמת שרה' (בתחילת הפרשה), אלא יתרה מזו - תוכנם הפוך מ'חיי שרה', שהרי הם אירעו לאחר פטירתה:

(א) קניית מערת המכפלה הייתה בעבור קבורת שרה, מכיוון ש'ותמת שרה', הפך 'חיי שרה'; (ב) בשליחות אליעזר להשיא את יצחק, נאמר בסוף הסיפור "וינחם יצחק אחרי אמו", "משמתה הוא מתנחם באשתו" (רש"י); (ג) "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" - זו הגר, ופירוט בני הגר ובני ישמעאל - כל זה הוא הפך 'חיי שרה', שהרי שרה אמרה לאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה" (יז, טז), ורק מפני שרה נפטרה החזיר אותה אברהם.

– מייד הרגיש בזה אברהם ושלח את אליעזר, ואירע הנס "ואבוא היום – היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ" (רש"י כד, מב), כדי שהשונה לא תישאר בין החוחים אפילו יום אחד נוסף.

זו הייתה השפעתה של שרה, שהשרישה באברהם שכל אומות העולם, ואפילו המעולים שבחסידיהם אינם בערך לגבי ישראל, ולכן השידוך של יצחק צריך להיות ממשפחת אברהם דווקא, ואותה שושנה צדקת דווקא, ולקחת אותה משם בהקדם האפשרי ולהביאה ליצחק.

ג) נישואי אברהם לקטורה – אף-על-פי שאברהם נשא את קטורה זו הגר, "ותלד לו" כמה וכמה בנים, בכל-זאת נאמר מייד בהמשך לכך: "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק" (כה, ה). את כל פנימיותו מסר ליצחק דווקא, ואילו "לבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות – שם טומאה מסר להם – וישלחם מעל יצחק בנו" (שם ו ורש"י). כי אין להם שום ערך לעומת יצחק!

ובסיום הפרשה, לאחר ש"וימת אברהם" נאמר: "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו" – "מכאן שעשה ישמעאל תשובה והוליד את יצחק לפניו" (שם ט ורש"י). הרי ששרה פעלה עד כדי כך, שלא רק יהודים יודעים את האמת, אלא אפילו ישמעאל, שטען קודם כי הוא היורש, אפילו הוא הכיר פאמת ששרה צדקה באומרה "כי לא יירש בן האמה הזאת", ולכן "הוליד את יצחק לפניו".

לכן נקראת כל הפרשה "חיי שרה", שעבודתה של שרה ופעולתה בחייה בעלמא דין, להשריש שעיקר המציאות היא ישראל, וכל השאר טפלים לגביהם, הרי לאחר פטירתה התבטאה פעולתה והשפעתה ביתר גילוי, כפי שניכר בכל ענייני הפרשה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק טו ע' 145 – אוצר לקוטי שיחות בראשית, חיי שרה ג)

אברהם ושרה, יצחק ורבקה ויעקב ולאח. אבל בעת קניית המערה היו קבורים בה אדם וחווה בלבד, שהם אבות האנושות כולה, ואם כן, באותו זמן הייתה שייכת לכאורה לכל העולם. ובכל-זאת השתדל אברהם אבינו בכל כוחו לקנות את המערה ולקבור בה את שרה, עם כל הדין-ודברים שניהל עם עפרון החיתי ותשלום "ארבע מאות שקל כסף".

## לאחר פטירתה של שרה התבטאה פעולתה והשפעתה ביתר גילוי

פעולתו זו של אברהם הוכיחה שאדם הראשון, שהיה "יציר כפיו של הקב"ה", וכן חווה, שהייתה צלע מצלעותיו, אף שלכאורה הם המקור של כל בני-האדם, הרי לאמיתו של דבר עיקר מציאותם היא – עם ישראל! שאר בני-האדם שיצאו מאדם וחווה אינם אלא חיצוניות, ואילו עיקר עניינם הוא שיצא מהם עם ישראל, שבשבילם נברא העולם.

זאת הראה אברהם בקניית מערת המכפלה, מקום קבורת אדם וחווה, והעברתה לרשות עם ישראל, בקבורו בה את שרה, אימו של עם ישראל. זה העניין הראשון שבו ניכרת פעולתה של שרה באברהם. אף שאברהם עסק גם עם שאר באי עולם ופרסם בעבורם את שם ה', הכיר בכך שהנקודה העיקרית והפנימיות של כל הבריאה והאנושות היא – עם ישראל.

ב) נישואי יצחק ורבקה – על הפסוק "אלי לא תלך האשה אחרי" (כד, לט) רש"י מפרש: "אלי כתיב, בת הייתה לו לאליעזר והיה מחזור למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם: בני ברוך ואתה ארוך, ואין ארוך מדבק בברוך!"

כאן רואים חידוש גדול יותר: אין מדובר בגוי סתם, אלא כאליעזר עבד אברהם, שעליו נאמר "הוא דמשק אליעזר" – "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" (לך טו, ורש"י). ואפילו גוי נעלה כזה אינו בהשוואה לישראל, עד שנקרא 'ארוך' לגבי יצחק. שכן אף המעולה שבחסידי אומות העולם אינו בערך לגבי יהודי!

לכן היה צריך להיות שדווקא "אל בית אבי תלך ואל משפחתי ולקחת אשה לבני" (כד, לח). ואף שגם רבקה הייתה מבית בתואל ולבן, הרי איתא במדרש: "אביה היה רמאי אחיה היה רמאי... והצדקת הזאת יצאה מבינותם, למה היא דומה? כשושנה בין החוחים" (שהש"ר ב, ב). כך רצה הקב"ה שהיא תצא מהם דווקא, אבל ברגע שנעשתה בת שלוש וראויה ליצחק

הרי שאפילו אחרי שישמעאל 'מצחק' עדיין הייתה בעיני אברהם חשיבות מסוימת גם לישמעאל.

אחד הדברים שהפריעו לשרה היה שישמעאל אמר ליצחק "אני בכור ונוטל פי שניים", ועל כך אמרה "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק" (שם י ורש"י). מזה מובן שבשונה ממנה, אברהם כן חשב לתת מהירושה לישמעאל.

מכל זה רואים את ההבדל שבין אברהם לשרה בתפקידם ובעבודתם:

אברהם היה "אב המון גויים", השפיע חסד לכל העולם ופרסם לכולם את אחדות ה', "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם" (וירא כא, לג), "שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה כל עובר ושב" (סוטה י, ב). וכמתואר ברמב"ם ש"התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוך אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה" (ה' ע"ו פ"א ה"ג).

לעומתו, שרה הייתה אימו של יצחק בלבד, ומצידה לא היה ערך לשום דבר אחר. כל עניינה היה ללדת ולחנך את יצחק בנה, שממנו התחיל עם ישראל. וכל מה שהיה בכחינת הפרעה ליצחק, דאגה מייד לסלקו – "גרש האמה הזאת ואת בנה".

ואכן הקב"ה אמר לאברהם: "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, כי ביצחק יקרא לך זרע" (וירא כא, יב). פעולתה של שרה הייתה גם על אברהם, שיכיר שהמציאות האמיתית היא עם ישראל בלבד, ושום דבר אחר אין לו ערך וחשיבות לעומתם.

[בגמרא מובא סיפור מופלא: "ר' בנאה הוה קא מציין מערתא", היה מציין מערות קבורה מפני הטומאה, וכשהגיע למערת אברהם שמע שאברהם "גאני ככנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה" (ב"ב נח, א) =שוכב בין זרועותיה של שרה והיא מעיינת בראשו]. ומבואר בחסידות הרמז בזה, שמצד אברהם תיתכן יניקה לחיצונים, כמו 'פסולת' שבשערות הראש, ושרה מנקה את הפסולת ומונעת את היניקה לחיצונים].

## הצלחה בשלושה תחומים

השפעתה ופעולתה של שרה על אברהם בעניין זה התבטאו באופן גלוי ובולט לאחר מיתת שרה דווקא, ובזה מתבטאים 'חיי שרה' האמיתיים – ההמשכיות והנצחיות של חייה ועבודתה. והדבר ניכר בכל שלושת העניינים שבפרשתנו – קניית מערת המכפלה, נישואי יצחק ורבקה ונישואי אברהם לקטורה, כולהלן: א) קניית מערת המכפלה – 'מערת המכפלה' נקראה כך על שם "שכפולה בזוגות" (חיי שרה כג, ט ורש"י), שנקברו בה אדם וחווה,

**אלפי יעדים, נתיב אחד!**  
נתיב מדיה – היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני השבת בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

חצה שהעלון שלך יגיע לייעוד? טלפון אחד והוא בנתיב הנכון. **074-703-5009**

נתיב מדיה



**פי קרוב אלקה הדבר מאד**  
**לרגל גיליון ה-100 של כיקרוב**  
 ברגשי הודאה להשי"ת שהביאנו עד הלום  
 ובתודה עמוקה לרבבות הקוראים על המשוב החם והנלהב  
 מוגשים בזאת שערי 100 הגיליונות שהופיעו בס"ד  
 כל הגיליונות ניתנים להשגה בדוא"ל: [Kikarov10@gmail.com](mailto:Kikarov10@gmail.com)





כי קרוב

הגאון האחרון  
הגאון האחרון  
הגאון האחרון

כי קרוב

לראות את  
הגאון האחרון  
הגאון האחרון

עוד הגל הזה  
מה שמונה לפרשת  
הגאון האחרון

לאחוז בידת  
הדת  
הדת

עדכונים וכלי  
הדת

עדכוני חב"ד,  
כי קרוב מצטרף לעיתון הגאון  
האחרון. 400 עמודים בכל חודש. העיתון הגאון האחרון

כי קרוב

אחד  
ומיוחד

כי קרוב

גדולים  
הדברים

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

בקרש

כי קרוב

הנה מי תבוא  
אז תאריך

כי קרוב

הילולא  
הרבי

בית שמש • כ"ח שבט  
המסורתית ביק  
אמריקה ויזע

לא ידעו שאן מרומים  
היה יואל סגל ועל  
היה יואל סגל ועל

בית שמש • כ"ח שבט  
המסורתית ביק  
אמריקה ויזע

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

המחנה  
בשרה

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

וכאש  
אתה עתיד  
לכבושה

כי קרוב

אל ראשי המפותח

במחנה עשר שנים ומעוד  
המאורץ וזי אלעזר מנחם  
הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

אתה נגלית  
כשען כבודך

כי קרוב

הגאון האחרון

כי קרוב

הגאון האחרון

# וְאֲנִי לֹא נִבְרָאתִי אֶלֶּא לְשִׁמְשׁוֹשׁ אֶת קוֹנִי

שליח הרבי לאנטוורפן, הגה"ח הרב שבתי סלבטיצקי - מאורחי הכבוד באירועי שבוע החסידות י"ט כסלו בבנייני האומה - מגולל בראיון מיוחד ל'כי קרוב' את מסכת חיון, מהיום הראשון שבו נקלע לשיעור תניא בסמוך ל'שיבת 'קול תורה' בה למד • כבר לא הבטתי בשעון: ההתוועדות הלילית במאה שערים ששינתה את חיי • גיליתי את הייעוד: הבכי הנסער ליד אבני הכותל בשעות הקטנות של ליל אותה התוועדות • שב ואל תעשה: התשובה המפתיעה בה הורה לו הרבי שלא לעבור ללמוד בחב"ד • פה מפיק מרגליות: העצה הכפולה שהעניק לו הרבי להתמודד עם בעיית הגמגום • בעתו ובזמנו: ההמתנה על פני חצי שנה לברכת הרבי לשידוך • טופח על מנת להטפוח: הישיבה לילדי השלוחים שהפכה למגדלור מקומי והספרים שהיו לסיפור של הצלחה • ינצלו כוחותיהם במילואים: ההוראה שקיבל לעבור לאנטוורפן והמילים שמעניקות לו את הכוח עד עצם היום הזה • כוכב שבתאי

בנימין ליפקין



מו של הגה"ח הרב שבתי סלביצקי, שליח הרבי באנטוורפן, הולך לפניו כשליח נודע המרביץ תורה לעדרים באנטוורפן שבבלגיה וכד כבוד מרצה מבוקש בעולם היהודי כולו השותה

**ש**

בצמא את דבריו.

לקראת י"ט כסלו הבעל"ט והופעתו כאחד מאורחי הכבוד בהתוועדות הגדולה והמרכזית, במסגרת אירועי 'צמאה' בבנייני האומה - ניאות לגולל בפנינו בגוף ראשון ובגילוי לב מעורר השתאות את מסכת חייו מאז היותו נער עול ימים כעילוי בשיבת 'קול תורה' הירושלמית עד עצם היום הזה. בדבריו נחשפת מסכת של להט יוקד, דבקות במאור, אמת קורנת וגם התמודדות מופלאה ובלתי מובנת מאליה עם מניעות ועיכובים עד כדי העלמתם.

"נולדתי בשנת תשי"א בתל אביב למשפחה ליטאית טיפוסית", פותח הרב שבתי את סיפורו. "סבי היה ראש ישיבת 'אור החיים' בוורשה וחיבר ספרי חידושים. כשעלה ארצה, לימד בישיבת 'היכל התלמוד' בתל אביב. אבי היה יהודי ליטאי, ובהגיעי לגיל ישיבה שלח אותי אבי ללמוד בישיבת 'קול תורה' בירושלים".

שבתי הצעיר נמנה עם קבוצה של 'מבקשים' שביקשו להוסיף משמעות ותוכן ללימודיהם. "היינו הולכים לטישים של ה'בית ישראל' זי"ע מגור ועוד. פעם אחת סיפר לי אחד מבני החבורה שנפתח שיעור בספר התניא והציע לי להצטרף. השיעור היה במחותרת ומי שמסר אותו היה הגה"ח רבי יוסף צבי הלוי סגל, ראש כולל 'צמח צדק'. כשנודע הדבר למשגיח, הוא הזהיר אותי שאם אלך לשיעורים הללו, אני עלול להיתפס לחסידות אבל אני אמרתי בביטחון שבעזרת ה' הכל יהיה בסדר".

השיעורים התמקדו בספר התניא על הסדר והרב סלביצקי מעיד בעצמו כי "מה שבמיוחד תפס אותי היה הלימוד ב'שער הייחוד והאמונה". תקופה מסוימת לאחר מכן חדלה פעילותו הסדירה של השיעור והבחור המבקש המשיך לחפש את נפשו במקומות אחרים.

כשנה ויותר לאחר מכן, כשכבר היה בשיעור ג' בישיבה, ערב אחד נזכר שבתי הצעיר כי הערב הוא ח"י אלול, יום הולדתם של הבעש"ט הקדוש ורבנו הזקן בעל התניא, וכי זהו יום התוועדות בחב"ד. מ'קול תורה' ששכנה אז בשכונת רחביה בירושלים נסע אל פאתי מאה שערים, שם שכנה ישיבת 'תורת אמת' החב"דית, להשתתף בהתוועדות שנערכה שם לרגל היום הקדוש. זה היה האירוע שהניב מפנה מטלטל בחייו.

## בלתי לה' לבדו

"ההתוועדות", נזכר הרב סלביצקי, "הלכה והתארכה ואני הבטתי כל הזמן על השעון. האוטובוס האחרון היה בשעה 11 וחצי. לבסוף החלטתי להישאר. ההתוועדות הייתה כל כך מעוררת ומושכת. היא הסתיימה בשעה שלוש לפנות בוקר. משם הלכתי לכותל המערבי ושפכתי את נפשי בכייה".

מה כל כך הסעיר את נפשכם באותה התוועדות לילית?

"אנסה לתאר באופן כללי. לפי התפיסה שהייתה מונחת בתודעתי עד אותה התוועדות, כל לימוד התורה, התפילה וקיום המצוות מיועדים עבורנו, עבור השכר שנקבל ועבור הטובה שלנו. כלומר למרות שמתפללים להשי"ת, בסופו של דבר כל הקשר עמו הוא עבורנו ולתועלתנו. וזה אכן מיוסד היה על כך שמטרת הבריאה היא 'כשעלה בראשו יתברך להטיב לברואיו'. ההתוועדות הזו חוללה בלבי את המהפך כפי שאסביר להלן.

"אתן דוגמא מהעולם החומרי: לאחר שפורד ייצר את



הרכב הראשון, שאלו אותו? מה היה הפנטז שלך? והוא ענה: אדם רגיל חושב על כך שהוא רוצה סוס טוב שרץ מהר. אני פשוט הפסקתי לחשוב על הסוס והתמקדתי אך ורק בשאלה איך לנסוע יותר מהר. אך האמת היא שגם החשיבה של פורד נשארה מוגבלת בעניין איך לנסוע יותר מהר, והיא אנוכית בסופו של דבר.

"לפעמים אנחנו מקבלים עצות איך לעבוד את ה' יותר טוב או יותר 'מהר', אך למעשה נשארים באותה דרך ובאותו מצב. לעומת זאת, חסידות קוראת לאדם: צא מעצמך, אל תחפוך בקב"ה כפי שהוא בגדרים שלך, בשכל שלך, תפסיק לחשוב כל היום על עצמך. אתה אמור להרגיש לא יותר מאשר שליח של השי"ת. הוזהר הקדוש מפרש את דיבורו הראשון של השי"ת לאברהם אבינו ("לך לך") כדיבור נצחי שהשכינה הקדושה מדברת אל כל נשמה ונשמה ברדתה אל הגוף. המטרה היא להתבטל כלפי שמיא, להפסיק להיות מציאות נפרדת. לא לחשוב איך להטיב לך אלא להפוך לשליחו של השי"ת בכל רמ"ח ושס"ה.

"כמובן, אין הכוונה שעל האדם להיות 'פארקוועטשט', עצוב ומכווץ. אדרבה, על ידי שהאדם יוצא מעצמו ולא מתעסק כל הזמן במציאות שלו, והוא מרגיש כשליח ה', כצינור שמעביר את השכינה ואת האלוקות לעולם, בסופו של דבר הביטול שלו לה' והרצון לגלות את ה' בעולם גורם לו תענוג עצום. זו כבר לא תהיה הנאה וסיפוק של האגו כמו הנאה מרכב נוסף או מנת אוכל משובחת - זו הנאה מהביטול לה', מהביטול לאמת עצמה. זה כבר סוג אחר לגמרי של תענוג. טעמו וראו כי טוב ה'.

"זהו עניין מהותי. כשנשארים כל הזמן בעיסוק במציאות העצמית שלנו, יתכן שנעשה זאת בחשק ובמרץ בשביל השכר, אך יתכן ויהיו לנו ימים שלא יהיה לנו כוח לכך ובכל זאת נעבוד את השי"ת בכפייה. תורת החסידות משנה את הראש ומסבירה הפוך לחלוטין: מה שנדרש הוא ביטול מוחלט להשי"ת ולא לחשוב שאנחנו מרכז העניין.

"יש משל מפורסם על חייל שהציל את הצאר והצאר שאל אותו מה הוא רוצה בתמורה. החייל ענה שהוא מעוניין בזוג מגפיים חדשות. כל הנוכחים החלו לצחוק והסבירו לו שהוא יכול לבקש להיות קצין בכיר וכעת החמיץ את ההזדמנות. אלא שבסופו של דבר זו אותה נקודה: גם זוג המגפיים וגם משרת הקצונה הם אותו סוג של בקשה - הם עבור החייל והם אינם משקפים את האמת שאותה האדם מחפש. מורנו הבעש"ט חידש סוג אחר של הישג, רמה אחרת לחלוטין: בלתי לה' לבדו.

"זה מה שאומר הכתוב: 'לא ראה עמל בישראל'. התחושה של העמל, של הקושי והצמצום, אינה שייכת לישראל. התורה והמצוות אינם עניינים של עמל וקושי שאנו מקיימים אותם כדי לקבל בסופו של דבר שכר, אלא עצם קיום התורה והמצוות והביטול לה' הם עצמם ההנאה והתענוג של האדם. התענוג הכי גדול של האדם הוא דווקא בביטול האגו של הנפש הבהמית והרצון להיות שליח של ה' בעולם. ודאי שלא כל אחד מגיע לזה בצורה שלמה, אך זה הכיוון וזו המטרה, ואם כך הדבר - זה משנה את כל הדרך. את מאמר חז"ל 'מתוך שלא לשמה בא לשמה' מבארים בחסידות שה'תוך' והפנימיות של ה'שלא לשמה' הוא 'לשמה', כיוון שזו המטרה.

"כשאתה יושב בהתוועדות, התחושה היא של אמת. אתה מרגיש שאתה חוזר למי שאתה בעצמך וזו תחושה שברך כלל אי אפשר להעביר בשיעור או בלימוד. בסימאה של אותה התוועדות, הסתכלתי על עבודת ה' באור אחר לחלוטין.

"בזמנו הכרתי בחור שלא היה מוכשר במיוחד אך השתדל לעשות מה שצריך. ומכיוון ששמע בשיחות המוסר שעל כל בחור לשאוף להיות 'למדן' ו'גדול', היה לו ברור שזו המטרה. הוא שאל: כיצד יתכן שימש את המטרה הזו אם אין לו כלל את הכישרונות המתאימים? אחד מהרבנים ענה לו: אם תתמיד ותשב ותלמד, תצליח. התשובה לא הניחה את דעתו. הוא בא אליי ואמר: אני לא מבין איפה הצדק בסיפור הזה. יש אנשים שקיבלו כישרונות יותר גדולים משלי ואני צריך להתאמץ הרבה יותר וספק אם אוכל להשיג את מה שהם מצליחים להשיג בקלות.

"יעצתי לו לכתוב לרבי. הרבי כתב לו בתגובה שבמשנה נאמר במפורש: 'אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני' (לפי הגירסה שהרבי חיבבה ודרש בה נפלאות), על כל אחד מוטל לשמש את השי"ת בהתאם לכוחות שניתנו לו. לא דורשים משום אדם דבר מעבר למימוש של כל הכוחות שהוא עצמו קיבל. התשובה שקיבל שינתה לו את כל החיים. כשישנה התחושה של 'אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני' - זה התענוג הכי גדול שיכול להיות ולא צריך מעבר לזה."

## אור וחיות נפשנו

תכניתו המקורית של שבת הצעיר הייתה להמשיך להיות תלמיד מן המניין ב'קול תורה' וללמוד חסידות במקביל. זה היה בימים שבהם לימוד חסידות חייב היה להיות במחירת ולא ניתן לו מקום בשיבה.

"הסרתי את הכריכה ועמודי השער מספרי החסידות שלי, כדי שלא ישימו לב באיזה ספרים אני הוגה, וניסיתי להמשיך בחיי כמו שהבטחתי למשגיח", הוא מספר בחיך.

אבל הסידור הזה לא נמשך זמן רב. "כשהתחלנו לברוח בלילות להתוועדויות של המשפיע הנודע רבי שלמה חיים קסלמן זצ"ל בכפר חב"ד, כבר קלטנו שזה עולם אחר ואי אפשר להמשיך כך. אז הסקתי שהחסידות היא לא רק לימוד אלא זו צורת חיים שלמה. זו אווירה שאי אפשר לקלוט במקום אחר. זה כמו מה שאמר הרבי לנשיא שז"ר בהביעו התנצלות על כך ששז"ר הגיע אליו לבקרו במקום שהרבי יבוא אליו: יכולתי לבוא אליך בעצמי אבל מה שאתה מקבל כאן - להיות במעון קודשו של הרבי הריי"צ ולקבל את הקדושה הזו - לא יכולתי להעביר לך בדרך אחרת.

"בישיבה בכפר חב"ד", נזכר הרב שבת, "ראיתי כיצד מתפללים ב'עבודה'. אחד הבחורים, דומני שזה היה הרה"ח ר' אריה לייב קפלן ממונטריאול, ישב בעיניים עצומות כשחוטמו נשען על אצבעו. בתחילה דימיתי בנפשי הוא נרדם אך ראיתי שהראש שלו לא נשמט ונשאר על עומדו. שאלתי את הבחורים: הוא נרדם? והם אמרו: מה פתאום נרדם, הוא חושב חסידות.

"זה בעצם מה שאמר כ"ק אדמו"ר הרשב"ב ז"ע שתורת החסידות היא 'אור וחיות נפשנו': זה לא חידוש ולא הוספה של פרט אחד או כמה פרטים. כל הפרטים קיימים אבל האור והחיות משנים אותם לבלי הכר. "יש לנו כאן ישיבה לילדי השלוחים (שאודותה נדבר להלן, ב.ל). ישבתי פעם בהתוועדות עם תלמידי השיעור הגבוה בישיבה ושאלתי אותם: אתם זוכרים כיצד נכנסתם לישיבה? ענה לי אחד מהם: הרב, אני לא רוצה לזכור את אותה תקופה. לא ידעתי אז מהי באמת תורה, מהי תפילה ומהו השי"ת. זה נקרא 'אור וחיות נפשנו'. זה משנה את החיים לחלוטין."

## במקום שלנו חפץ

כשנודע להוריו כי בלבו של בנם הצעיר גמלה ההחלטה לעבור לכפר חב"ד, התחוללה בבית המומה. "לאורך כל התקופה של החיפוש וההתקרבות לחסידות, ההורים שלי לא ידעו מכלום. התכנית המקורית הייתה שלאחר ישיבת 'קול תורה' אעבור ללמוד בפוניבז', וכשהודעתי שאני מעוניין לעבור ללמוד בכפר חב"ד, זה לא היה פשוט.

"אבא שלי סיפר לי שבנעורתי גר בוורשה ופעם בלכתו בדרך נכנס לאחד מבתי הכנסת ופתח באקראי את אחד הספרים שהיו על השולחן שלא היה אלא ספר התניא. בתוך כך, עבר אביו במקום והתעניין לדעת במה מעיין בנו. כשגילה באיזה ספר מדובר, לקח מיד את בנו הביתה ונתן לו 'משכנתא'. אבי הפטיר: אתה לא רוצה לדמיין איך סבא היה מגיב אם הוא היה כאן. ענית לאבא: עכשיו, בשמים, אין לי ספק שסבא כבר שמח מכן.

"אבא שלח אליי כל מיני רבנים שינסו לשכנע אותי ולהפעיל עליי לחץ. כתבתי לרבי שאני מעוניין לעבור לישיבה בכפר חב"ד אך ההורים שלי ועוד רבנים אומרים לי שלא לעבור לשם ואיני יודע מה לעשות. כולם אמרו לי: מדוע אתה כותב לרבי, הרי ברור שהוא יגיד לך לעבור לכפר. אך תשובת הרבי הממה את כולם: הרבי הקיף בעיגול את מה שכתבתי, שהוריי ועוד רבנים אומרים לי לא לעבור ואיני יודע כיצד עלי לנהוג, וכתב: 'ועל פי זה שב ואל תעשה'.

"זוהי מה שהפך אותי לחב"דניק", אומר הרב שבת ומרים את קולו. "הרבי בעצם אמר: אם יש לך ספקות - אל תעבור. תפסתי פתאום שכל מה שהפחידו אותי שהרבי מנסה לצוד נשמות, אינו נכון כלל. הרבי בעצם אמר לי: אם אתה מסתפק - אין צורך."

תקופה לא ארוכה לאחר מכן נעלמו הספקות אך ההתנגדות בבית נותרה בעינה. שוב שאל שבת את הרבי והפעם תשובת הרבי הייתה לנהוג "כעצת רב שאינו נוגע בדבר". ואכן הרבנים שנדרשו לשאלה, בהם אחד מרבני מערכת 'אוצר הפוסקים', השיבו בפשטות בצטטם את דברי חז"ל: אין אדם למד אלא במקום שלבו חפץ. גם הגר"י לנדא זצ"ל, רבה של בני ברק, שנדרש לסוגיה, ציטט את דברי השולחן ערוך בעניין בחירת מקום לימודים לעומת כיבוד אב.

המעבר לישיבה בכפר חב"ד הפגיש את ר' שבת באורח בלתי אמצעי עם המשפיע רבי שלמה חיים קסלמן שהיה כבר בערוב ימיו. הוא נזכר באפיוודה אופיינית. "פעם ניגשתי אליו ושאלתי בעצתו: אני עוסק זמן רב בתפילה ולא מרגיש מאומה. ר' שלמה חיים ענה בחיך: אם כן אתה בן אדם? אני חשבתי שאתה מלאך". ר' שבת השתדל בכל מאודו לספוג מהמשפיע ככל שרק יכול היה ואף היה מבקרו בבית הרפואה בו אושפז עקב מחלתו שממנה לא נרפא.

”אחד הבחורים ישב  
בעיניים עצומות  
כשחוטמו נשען על  
אצבעו. בתחילה  
דימיתי בנפשי שהוא  
נרדם אך ראיתי  
שהראש שלו לא נשמט.  
שאלתי את הבחורים:  
הוא נרדם? והם אמרו:  
מה פתאום נרדם, הוא  
חושב חסידות”



הרב סלבטיצקי נושא דברים באחד מאירועי 'צמאה' בנייני האומה בשנים האחרונות

זמן מה לאחר פטירתו של רבי שלמה חיים קסלמן, הגיע ארצה המשפיע רבי מענדל פוטרפס זצ"ל שתפס את מקומו.

נפשו של ר' שבתי נקשרה בנפשו של המשפיע, "למרות שלו ולר' שלמה חיים היו שני קווים שונים לחלוטין", כהגדרתו. "מר' מענדל קיבלתי בעיקר את החיות המיוחדת שהייתה לו בכל דבר שבקדושה וגם את המסר החזק של 'אפגעווישט און געגאנגען'; גם אם החלקנו ומעדנו, אסור להיכנס לעצבות ולייאוש ומוכרחים להתקדם הלאה". בעצתו של המשפיע לא הצטרף שבתי לתלמידי כיתתו שנסעו ללמוד אצל הרבי, במסגרת ה'קבוצה', למשך שנה שלמה, אלא נותר בישיבה שנה נוספת כדי לבוא לרבי מוכן יותר.

## לא להישאר במקום

תכונה אחת בולטת הייתה באישיותו של הרב שבתי שהקשתה עליו. הרב שבתי סבל מגמגום קשה. חודשים אחדים לפני שנסע לרבי, נפטרה אמו ל"ע. מפאת הגמגום שלו נמנע מלגשת לפני התיבה אלא הסתפק באמירת קדיש וגם את זאת לא עשה אלא כמניין שיש בו עוד אומרי קדיש, כדי שאיש לא יבחין בגמגום שלו.

"כשהגענו לרבי", הוא נזכר בהפליגו לחודש ניסן תש"ל, "נכנסנו לבית המדרש הקטן בקומת הכניסה, לקראת תפילת מנחה. תחילה ביקשתי לדעת לאן אין מבטו של הרבי מופנה; הצביעו לי על המקום המדויק ושם עמדתי כי לא רציתי שמבטו הקדוש של הרבי ייתקל בי. בתום התפילה, בעודי אומר קדיש יתום, הרמתי לפתע את עיניי וגיליתי שהרבי מסתכל עליי ומתבונן בי".

הרב סלבטיצקי נשנק מבכי בתארו את הרגע הזה. "מאוחר יותר אמרו לי שהרבי הסתכל עליי במשך כל זמן אמירת הקדיש. הדבר חזר ונשנה כמה פעמים במהלך התפילות", הוא מעיד וההתרגשות ניכרת בקולו.

כשזכה להיכנס ליחידות, אחד הדברים שהעלה על הכתב בפתק שהגיש לרבי היה הגמגום המקשה עליו. "הרבי הורה לי ללמוד שער הביטחון בספר 'חובת הלבבות' ולהתחזק בביטחון בהש"ת". באותה עת הרבי העניק לו עצה המשמשת אותו עד היום הזה. "הרבי אמר לי שאם אני נתקע במילה מסוימת, לא להילחם ולהתאמץ להוציאה מפי אלא לנסות לומר את הדברים במילה אחרת. לקחתי את זה גם כמסר כללי בחיים: אם נתקעים בדבר מסוים, צריך לחפש דרך אחרת להגיע לאותה מטרה". הרבי גם הוסיף וביך אותו בברכות רבות לעניין זה.

מדהים להיווכח שהברכה שהעניק הרבי לרב סלבטיצקי באותה יחידות, הפכה אותו למה שהוא כיום: מרצה מבוקש בכל מרחבי תבל. תלמידים שלמדו עמו באותה כיתה בטרם צאתו ללימודים בחצר הרבי,

סיפרו לי כי לימים, כאשר בפעם הראשונה התנוסס שמו על מודעה כמרצה בהתוועדות בירושלים, קמו ונסעו ממקום מגוריהם בכפר חב"ד כדי לחזות במו עיניהם בפלא שהיה בעיניהם כציפור המדברת.

"באותה יחידות כתבתי לרבי שמאוד מטריד אותי מה התפקיד שלי - בלימוד תורה או ב'קירוב' ו'הפצה', במה עלי להשקיע את עיקר המאמץ. הרבי ענה כהאי לישנא: 'תפקידו של 'תמים' (הכיניו בעגה החב"דית) לכן ישיבה הלומד ב'תומכי תמימים', ב.ל.) הוא לשבת וללמוד בשקידה והתמדה ועבודת התפילה'. בכך הורה לי הרבי אפוא להניח כל עניין נוסף לעתו ולזמנו ועתה להשתקע בלימוד תורה ובעבודת השי"ת".

## חצי שנה של המתנה

כשהגיע הרב שבתי לפרקו, הוצעה לו נכבדות תבדלחט"א בת הרה"ח ר' שמואל מאיר זילברשטיין ז"ל, מנכבדי קהילת חסידי חב"ד באנטוורפן. "התנאי הראשון שלי היה שנגור בארץ ישראל והמיועדת ניאיתה לכך". לאחר שנראו הדברים בעיניהם, המיועד והמיועדת כתבו בנפרד, כנהוג בימים ההם, מכתב לרבי בו ביקשו את הסכמתו לשידוך. בינתיים שבה המיועדת לביתה באנטוורפן שבבלגיה.

"כעבור מספר ימים, טלפן המיועד להיות חמי לאבי ואמר בהתרגשות: מזל טוב. מסתבר שהם קיבלו תשובה מהרבי ובה הסכמה וברכה על השידוך. אבל אנו לא קיבלנו תשובה. לאחר שחלפו מספר שבועות ולא התקבלה תשובה, התקשרנו למזכירות ור' בנימין קליין אמר שהרבי קיבל את מכתבנו אך לא הוציא תשובה.

"לאחר המתנה ארוכה, נכנס המיועד להיות חמי ליחידות ואמר לרבי כי הם מבינים שמכך שאין תשובה לצד השני עליהם לחפש שידוך אחר. הרבי שלל זאת על אתר ואמר: פארוואס? איר האט א גוטע זאך! (מדוע? הרי יש לכם דבר טוב!).

## רוח הקודש גלויה

"כשבאתי לרבי בפעם הראשונה", מספר הרב סלביצקי, "נכנסתי לרבי ליחידות כמה פעמים וראיתי גילויי רוח הקודש נפלאים.

"היה לי שכן בתל אביב שסבל מבעיות בגב, ובדיוק כשיצאתי מהבית לנסיעה לחצרות קודשנו התעניין לאן אני נוסע, וכששמע שאני נוסע לרבי ביקש שאזכירו לברכה.

"כשכתבתי את הפתק אותו אכניס לרבי ביחידות, לא זכרתי את שם אמו של השכן וכתבתי 'אפרים בן שרה'. הגשתי לרבי שלושה עמודים והרבי קרא את כולם במהירות והחל לענות לי לפי הסדר, מבלי להביט בדפים. כשהרבי הגיע לבקשתי עבור השכן, שאל הרבי: 'אפרים בן?'. רציתי שהאדמה שתחתתי תיבקע ותבלע אותי אל תוכה. לא ידעתי מה לענות. ואז, לנגד עיניי, נטל הרבי עיפרון וכתב: דבורה אסתר.

"כשהתקשרתי לשכן וסיפרתי לו מה היה, הוא אמר שאכן לאמו קוראים דבורה והיה בהלם: מהיכן הרבי ידע את שם אמו. עם זאת, התעקש שאך ורק זה שמה. הפצתי בו לברר היטב והוא יצר קשר עם אחות אמו המתגוררת ברוסיה והיא גילתה את השם השני ולכן כשהגיעה לארץ השתמשה רק בשם אחד.

"סיפור אחר היה עם אחותי המבוגרת ממני בעשר שנים שהייתה זקוקה לשידוך. הוצע לה בחור משווייץ והכול נראה היה מתאים והולם. להפתענו הרבי הורה: לבדוק בעבורי. ניסינו לברר מה היה עמו בעבר ולא מצאנו שום דבר מיוחד. אמרתי לאחותי: משהו כאן לא בסדר. לא חלף זמן ארוך ולפתע התברר כי הבחור נעלם מהארץ לא לפני שהונה לקוחות של הבנק בו עבד. הסתבר שגם כשהיה בשווייץ עשה כן ולכן כיוונו דבריו הקדושים של הרבי שהורה לבדוק בעבורי."

"בשלב מסוים אמר הרבי שהיות ויש לי אחות גדולה שטרם באה בקשרי שידוכין (ראו תיבה, ב.ל.) יש לבקש את הסכמתה. חמי נענה ואמר שכבר ביקשו והתקבלה הסכמה אך הרבי אמר שיש לבקש שוב. חמי לא היה רגוע ואמר שיצא לרגע לחדר המזכירות, יתקשר אלינו, יקבל את ההסכמה ויסגור את השידוך. אך הרבי שלל זאת ואמר שלא יתקשר אלא ישלח מכתב ולא בדואר אקספרס.

"המכתב התקבל, אחותי שוב הביעה את הסכמתה, כתבנו לרבי ואין מענה. היינו אחוזי בלבול ותהייה. חצי שנה חלפה. חמותי כתבה לרבי כי הבת מתגברת והם דוחים הצעות נוספות שמגיעות ואינם יודעים את נפשם. את מכתבה סיימה במילים 'שנשמע בשורות טובות'. הרבי הגיב על כל המכתב הארוך במילה אחת: 'בקרוב' ליד מילים אלו והוסיף תחתיה פס להדגשה. אבל אני עדיין לא קיבלתי תשובה.

"ואז הציעו לאחותי שידוך ששמונה שנים קודם לכן הוצע ונדרחה על ידיה ועתה נסגר על הצד היותר טוב. דומני שהיה זה ביום שלישי בשבוע. ביום רביעי ירדתי מהבית וראיתי בתיבת הדואר מכתב מהרבי ובו ברכה לשידוך שלי. המכתב נשלח לפחות שבוע מראש כמובן. אינני יודע את כוונות קודשו של הרבי אבל הלא דבר הוא שכל הנראה הרבי חש שהסכמתה של אחותי אינה בלב שלם ועיכב את השידוך שלנו עד שאחותי באה גם היא בקשרי שידוכין."

## "ינצלו כוחותיהם במילואים"

כנהוג באותם ימים, בשנות האזרה והטובה, נכנסו החתן והכלה לקראת חתונתם ליחידות אצל הרבי. בפתק שהגישו לרבי העלו את ההצעות השונות בקשר לעתידם, אם לצאת לשליחות בארץ או להמשיך כמה שהחתן החל לעסוק עוד קודם לכן, במסירת שיעורי חסידות בכפר חב"ד. "הרבי שאל: מדוע אתם מתעניינים רק בהצעות מהארץ ולא בהצעות מחו"ל? לדוגמא באנטוורפן ניתן לפעול רבות בהפצת היהדות והחסידות. יצאנו מחדרו של הרבי והיינו בהלם. זו לא הייתה אצלנו אפילו הווה אמינא.

"בחורף פגשתי את המשפיע ר' מענדל פוטרפס שגם הוא הופתע מאוד ממה שסיפרנו. הוא אמר: לא הבנתם נכון. תכתבו לרבי שוב. אבל הדברים

"שאלתי פעם את ר' מענדל, מה המטרה שלי? האם אני צריך לגרום לאנשים להפוך לחסידי חב"ד? הוא אמר לי: ממש לא. הרבי תובע מאיתנו להפיץ את תורת החסידות לכולם, אך לא להפוך את כולם לחב"דניקים"

של הרבי היו כל כך ברורים שאמרתי לו שאין כלל במה להסתפק. "לאחר מכן ניגש אליי ר' מענדל שוב ואמר שדיבר עם המזכיר הרב חודקוב ושאל האם כתבנו ברור שאשתי מסכימה שלא אלמד בכולל אלא אתמסר לדברים אחרים. אמרתי שאכן לא כתבנו זאת אך שנינו חתמנו על המכתב שהגשנו לרבי וזה היה ברור מאליי. ר' מענדל הפציר בי בכל זאת לכתוב לרבי שוב ואמר שאכתוב את השאלה הזו בשם הרב חודקוב.

"כתבתי לרבי את סיכום דבריו הקדושים ביחידות והוספתי את השאלה לאור דברי הרב חודקוב. הרבי חתך את כל החלק בשם הרב חודקוב והשאיר רק את רשימתי מהיחידות, ועליה הוסיף מספר הגהות. בין היתר הרבי הוסיף, לגבי זה שאנחנו צריכים להתעניין בהצעות של אנטוורפן: 'ובעניין דפרנסה'.

"לפועל, לאחר החתונה שנערכה בארץ הקודש ר' מענדל רצה שאארגן בחודשים הקרובים שיעורי חסידות בישיבות שונות. הוא עלה עמי למשרד צא"ח והוציא עבורי משכורת מיו"ר צעירי אגודת חב"ד, הרב ישראל לייבוש ז"ל. הוא אמר שעליי לחיות בהרחבה ולכן דאג למשכורת גדולה במונחי אותם ימים, בסך אלפיים שקל לחודש.

"לאחר מספר חודשים ניסינו להתעניין גם על הצעות בארץ ולא מצאנו שום דבר מתאים. לקראת חודש תשרי נסענו שוב לרבי ושוב זכינו להיכנס להיכלו הקדוש ליחידות. בפתק שהגשנו כתבנו לרבי שאנחנו עדיין עסוקים בחיפוש הצעות באנטוורפן, ולעת עתה אנו בארץ ישראל ועוסקים בהפצת תורת החסידות. הרבי נטל בידו הקדושה את הפתק אך לא פתח אותו אלא שאל מיד: ומה בנוגע לאנטוורפן? על אתר גמלה בליבנו ההחלטה שנגור באנטוורפן. ואכן נסענו לשם ישירות מניו יורק, מיד לאחר תשרי, כשלוחים של הרבי."

את פני הרב סלביצקי וזוגתו קידמה תקופה לא קלה. זעיר פה, זעיר שם, ניסה לנקוט בפעולות שונות ללא הצלחה יתרה, כשברקע העיק תדיר עול הפרנסה. לאחר כשנה וחצי חשו הוא ורעייתו כי אינם מסוגלים ליותר. הם הרהיבו עוז וכתבו לרבי שהגיעו מים עד נפש, מאוד קשה להם, והציעו כי על בסיס קריאת הרבי באותה עת למסד ולמנף את מפת השליחות בצורת "שליח עושה שליח" ושהשלוחים יביאו תחתיהם שלוחים נוספים, "כתבנו כי ברצוננו להביא שליח נוסף, ולאחר תקופה בה הוא יכהן תחתינו אולי במשך הזמן נוכל לחזור לארץ."

"על מה שכתבנו שהגיעו מים עד נפש, הרבי כתב: 'זמאן ולהבא יהיה כיתרון האור מן...'. וכדרכו בקודש, על פיה נזהר מלהזכיר כל ביטוי שלילי, במכוון לא רצה להמשיך ולהוסיף את התיבה 'חושך'. ובנוגע לאפשרות להביא שליח נוסף, הרבי מחק וכתב: 'ינצלו כוחותיהם במילואים', והוסיף וכתב ברכה. כמובן, אז נעלמו מאיתנו כל הספקות. בשלב מסוים קיבלנו הוראה מהרבי לקנות דירה באנטוורפן, ואז הבנו שכאן נמצאת השליחות שלנו."

לנוכח קשיי הפרנסה של הזוג הצעיר, הציע חמיו של הרב סלביצקי לרבי בהיותו ביחידות, כי החתן יעסוק בתורה וחמיו יפרנסו, אך הרבי שלל זאת. הרבי גם שלל הצעה נוספת של החותן שהחתן יכהן כשליח תחת הרב בנימין גורודצקי, שהיה בא כוחו של הרבי באירופה. הרבי אמר שעל החתן להיות עצמאי. "בעניין הפרנסה אמר הרבי שאעסוק שעתיים-שלוש במסחר מדי יום, וזה גם יגרום לי להכיר אנשים, וגם זה יגרום להם להעריך אותי יותר, כשישמעו שאני מתפרנס מעבודה ולא מצדקה. חמי אמר שהוא מכיר אותי ויודע שלא אסכים, והרבי ענה: אמור לו זאת בשמי.

"כמובן", מחדד הרב סלביצקי, "זו הייתה הוראה פרטית, ואי אפשר ללמוד ממנה לגבי שלוחים אחרים."

קולו של הרב סלביצקי שוב נשנק מבכי כשהוא נזכר ברגע נוסף

“הרבי כתב לו שעל כל אחד מוטל לשמש את השי”ת בהתאם לכוחות שניתנו לו. לא דורשים משום אדם דבר מעבר לזה. התשובה שקיבל שינתה לו את כל החיים”



תורת החסידות לכולם, לא להפוך את כולם לחב"דניקים. כשמגיעים עם גישה כזו, אין כל חשש וגם רבים יותר באים בפועל ללמוד חסידות”.

באומרו זאת הוא ממחיש: “יש כמה וכמה חסידי סאטמר מובהקים ביותר, מהיושבים ראשונה במלכות בית סאטמר, המשתתפים בקביעות בשיעורי החסידות. רק לאחרונה נכנס אחד מהם להיות מגיד-שיעור בישיבה שלנו.

“בשמחת תורה היה אצלנו יהודי מצרפת, ושאל אותי: זה בית כנסת חב"ד או בית כנסת כללי? הוא לא הבין את פשר כמות השטריימלך והמגבעות הליטאיות של הבאים להתוועדות. אך זהו הרצון של הרבי וזו הייתה המטרה והכוונה של רבנו הזקן: שתורת החסידות תגיע לכל החוגים ולכל הקהלים, אך אין שום מטרה לשנות את אורח חייהם של אנשים”.

קורת רוח מתפשטת על פניו של הרב סלבטיצקי כשאנו משוחחים על הישיבה לילדי

השלוחים שהוקמה בעירו, בראשות חתנו, הגה"ח הרב מנחם מענדל טברדוביץ. “אנשים מתפעמים עד אין קץ לנוכח ההתגשמות המופלאה של 'הווי גולה למקום תורה', בראותם את התופעה בה בחורים בני שלוש-עשרה מגיעים מעשרים ושמונה מדינות שונות ללמוד כאן, ללא הורים ומשפחה, וגדלים אצלנו בתורה ויראת שמים.

“הנה דבר אחד שיכול ללמד על צביונה הייחודי של הישיבה: הבחורים עשו כאן כעין 'מבצע', לומר לכל מי שנקרה בדרכם דבר תורה. אברכים ליטאים וחסידי סאטמר ניגשים אליי ומספרים לי בהתפעלות על בחור צעיר שעצר אותם וביקש מהם לשמוע דבר תורה מפיו. הם סיפרו שהם נהנו כל כך לראות את ה'ברען' (בערה) בעיניים. כך גם אנשים נהנים להשתתף בהתוועדויות הסוחפות ומלאות החיות הנערצות בישיבה”.

זרי ההצלחה של הישיבה הניבו גם את הפרויקטים הבאים של הרב סלבטיצקי. “ישבנו עם הבחורים בהתוועדות ב' שבט, בשנת השבעים ליום בו עלה כ"ק אדמו"ר זי"ע על כס ההנהגה. ביקשתי מכל אחד שיקבל על עצמו החלטה טובה לרגל היום הזה. קם אחד המשתתפים ושאל: 'והרב?'. אמרתי שאני נוטל על עצמי להיענות להפצרת כמה וכמה יהודים להתחיל למסור שיעורים מקוונים. וכך היה, הדבר נמשך עד היום הזה ובחילא יתיר, והשיעורים מופצים בעולם כולו וכבר למעלה משני מיליון אנשים צפו בהם, תהילות לא-ל עליון. לאחר תקופה התבקשתי להעלות את השיעורים הללו על הכתב, ומאז יצאו כבר ספרים על סדר פרשיות התורה ובקרום יוצא לאור הספר על מועדי ישראל.

“השיעורים המועברים באמצעים אלה מגיעים לאנשים חוקים בקצות העולם שכמעט לא הייתה דרך אחרת להגיע אליהם. יש כאן מאפיינה מפורסמת שנחשבת גם לאתר תיירותי. אין יהודי שמגיע לאנטוורפן ולא נכנס לקנות בה עוגה טובה. פעם אחת נכנסתי לשם, ואחד העובדים זיהה שאני חב"דניק, וביקש ממני למסור תודה לרב סלבטיצקי. שאלתי על מה, והוא סיפר שיש לו בן בקולומביה שחזר בתשובה בזכות השיעורים של הרב סלבטיצקי... צריכים לדעת לנצל את כל האפשרויות שיש לנו כדי להפיץ דברי יהדות וחסידות. אין לדעת עד כמה רחוק זה יכול להגיע. כי זה תפקידנו וזה ייעודנו בחיים: להפיץ את המעיינות” ■

שנסך בו כוחות עילאיים. “באותן שנים נכחתי פעם בהתוועדות של הרבי. הרמתי כוסית 'לחיים' והרבי הביט לעברי במבט חודר, ענה לי 'לחיים ולברכה' והניף ידו הקדושה בעזו לעידודי. הרגע הזה נותר חקוק במוחי ומעניק לי כוח עד היום הזה”.

## חסידות לכל מבקש

הפעילות החב"דית באנטוורפן החלה לקרום עור וגידים. בית חב"ד גדול נפתח, וכעבור מספר שנים נקנה שטח נוסף שעליו נבנה בית חב"ד חדש. בהמשך קמו שורה של מוסדות שגולת הכותרת שלהם כיום הזה היא הישיבה לילדי השלוחים שאליה נוהרים שלוחים צעירים מהעולם כולו. זאת מלבד פעילות ענפה בהפצת היהדות בקרב יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות לעת עתה, וכן בהפצת מעיינות החסידות בעיר על מגוון חוגיה.

בשיחתנו ביקשנו לנצל את ההזדמנות ולתהות על טיבו של הקשר החם וההדוק בין חב"ד לבין כל קהילות וחצרות הקודש באנטוורפן.

הרב סלבטיצקי מצביע על הנקודה שבה הכול החל, בשיעור שהחל למסור לפני שנים רבות לנשים בפרקי אבות, בהשתתפות קהל גדול. במהלכו הקפיד לשלב בין דברי החסידות רעיונות מכל גדולי ישראל בשם אומרים. כפה מפיך מרגליות השתדל הרב סלבטיצקי לשלב בביאורים גם סיפורים ממחישים ולקחים לחיי היום יום.

השיעור הזה פרץ את החומות, וכיום הרב סלבטיצקי מוסר שיעורים בבתי מדרשות מכל החוגים: גור, בעלזא, טשורטקוב, ערלוי, סאטמר, וגם בבתי כנסת לא חסידיים. כך נפלו המחיצות בין הקהילות. “האמת היא”, קובע הרב סלבטיצקי, “שכיום איני מכיר כאן באנטוורפן מישהו שמתנגד לדרכה של חב"ד”.

וכאן מעניק הרב סלבטיצקי את המוטו שהוא בעצם סוד ההצלחה שלו בפעילותו התורנית באנטוורפן ובכל מקום. “שאלתי פעם את ר' מענדל”, הוא מגלה, “מה המטרה שלי? האם אני צריך לגרום לאנשים להפוך לחסידי חב"ד? הוא אמר לי: ממש לא. הרבי טובע מאיתנו להפיץ את

# בשעריך התניא

סדרת מאמרים מיוחדת  
אודות ספר התניא  
לקראת י"ט כסלו

## אשרי הזוכה ללמוד ספר זה

הספר הקדוש הזה נהפך לספר יסוד, ללמוד בו את תורת הבעש"ט, ובדורות הקודמים למדוהו באופן תמידי בכל מקומות החסידות • ללמוד התניא ודאי יעשה שינוי בכל חייו ובכל עבודתו של האדם

**הגאון רבי משה וולפסון שליט"א**  
זקן ראשי הישיבות בארה"ב, משגיח ישיבת 'תורה ודעת'  
ואב"ד קהילת 'אמונת ישראל'

גם זאת ידוע, שבעת ההלוויה של המגיד הפילו גורל בין התלמידים איך יישאו אותו, ונפל חלק הראש בגורלו של בעל התניא.

משך זמן מעט פתח הבעש"ט את פתחי החכמה התחילו תלמידיו הקדושים לחרוט עלי חרט את דברי קודשו, וכתבום בספר למען יעמדו ימים רבים. וכן תלמידי המגיד הקדוש, המה ראו וכן עשו להפיץ המעיינות והחכמה בחוץ תרונה. ומבין אלו הספרים ומן הנחוצים ביותר הוא ספר התניא. וכאשר באמת ראינו, שהספר הקדוש הזה נהפך לספר יסוד, ללמוד בו את תורת הבעש"ט, ובדורות הקודמים למדוהו באופן תמידי בכל מקומות החסידות, ורק בדור האחרון נולדה הטעות שהספר הזה שייך לחוגים מסוימים בלבד. אבל האמת היא שזה ספר השייך לכל כלל ישראל, וכל אחד יכול ליהנות ממנו לטובה.

### לקלוט מי הם התנאים והאמוראים

באותו מבצר התורה, אשר ירה אותו גדול הרוח והמעש, מורנו ורבינו רבי שרגא-פייבול מנדלוביטש זצ"ל, על אדמת אמריקה, בעוד יבושת הארץ מלחלוחית תורה ויראה, אשר בשם יקבנו 'מתיבתא תורה ודעת', הנהיג הוא ז"ל ולמד עם הבחורים בישיבה את ספר התניא. וביאר כוונתו ונתן טעם לדבר על אשר בחר בספר זה דווקא, שזה משום שבחורים, ובפרט בחורים במדינה הטמאה הלזו, שמשוקעים ביותר בתאוות עולם הזה, וכן עוסקים ולומדים לימודי חול וכדומה – נחוץ מאוד שיידעו ויבינו שדבריהם הקדושים של התנאים והאמוראים ובעלי התוספות אינם פשוטים כליכך כפי שהוא חושב בעת למדו בהם, אלא הם עמוקים מאוד הרבה מעבר למה שהשכל האנושי יכול להשיג; ודבר זה ייודע לו בעסקו בספר זה. וזהו עלי-פי מה שכתב הרמב"ם זצ"ל (מורה נבוכים ח"א פתיחה) על הפוסק (משלי כה, יא) "תפוחי זהב במשכיות כסף" וגו', שכשאדם מביא לחברו כלים של כסף, הרי חברו מתפעל מיופיים ויוקרה, אבל כשהוא פותח את המשכית של כסף ומוצא שם תפוחי זהב, אריאז הוא מכיר שזה העיקר ואין ערוך לחשיבותו של הכסף החיצוני כלפי הזהב הפנימי.

וכן הוא הענין בתורתנו הקדושה, שניתנה למשה רבינו ע"ה בארבעה אופנים, המכונים בשם פרד"ס – פשט רמו דרוש סוד. וחלק הפשט הוא מתוק מאוד, כמו שרואים כשחוזרים על הסוגיה פעם אחר פעם, ובכל חזרה רואים דברים חדשים, מה שלא הכירו בפעמים הראשונות, אבל כל זה הוא עדיין רק הכסף החיצוני, וצריך לדעת שיש בתוכו גם זהב – סודות נפלאים.

דוע שלפני כמאתיים וחמישים שנה, אמר אלוקים 'יהי אור', בהתגלות התנא האלוקי, אור שבעת הימים, מורנו הבעל-שם-טוב זי"ע. מרן הבעש"ט התחיל להנחיל את תורתו, מורשה לאלו שנקבצו ובאו ועשו אוזנם כאפרכסת לשמוע דברי אלוקים חיים, שכינה מדברת מתוך גרונו.

אף שהרבה גדולי עולם וענקי רוח עמדו סביבו, אולם גדול תלמידיו וממשיך דרכו אחריו היה מורנו ורבנו המגיד הגדול, קדוש ייאמר לו, מרן רבי דוב, המגיד ממזריטש זי"ע, אשר הגדיל לעשות בהרחבת והתבססות דרכי ותורת החסידות ברחבי תפוצות ישראל, על-ידי תלמידיו הקדושים.

בתוך אותה חבורה קדישא שדבקה ונתקשרה באילן הגדול, מורנו המגיד, נמנו תלמידים ככוכבים מזהירים, כמו מרן הנועם אלימלך, הקדושת לוי, המאור עיניים, ההפלאה ועוד רבים, וביניהם גם המאור הגדול הרה"ק רבי שניאור-זלמן מלאדי, בעל התניא זי"ע. אף שאין לנו, קצרי השכל וחדלי הדעת, השגות בעניינים נשגבים כאלה, אבל עם כל זאת ניתן להיאמר שבעל התניא היה מיוחד בגאונותו בתורה ובכוח מוחו.

### רבי שרגא-פייבול מנדלוביטש זצ"ל למד עם הבחורים בישיבה את ספר התניא, ונתן טעם לדבר על אשר בחר בספר זה דווקא

אמת שכולם ינקו ושתו מאותו מעיין קדוש, אולם לא ראי זה כראי זה, וכל צדיק אחז בדרכו הפרטית להגיע לאותה שלהבת ייה שהורה להם רבם הקדוש. ובאמת היו חילוקי דעות בין בעל התניא ושאר תלמידי המגיד, שבעל התניא הדגיש ודגל בשיטת עבודה על-ידי התבוננות בחכמה אלוקית, בחב"ד – חכמה בינה דעת, ואילו שאר התלמידים הדגישו יותר את העבודה על-ידי רגש, התלהבות ואמונה פשוטה. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

אך עם כל זה, כולם קיבלו את בעל התניא כרב החבורה, להורות להם הלכה ברורה בכל מקום, וכן רבו הגדול, המגיד, ציווה עליו שיכתוב את השולחן ערוך שלו. והוא אמר ויהי ופסקי בעל התניא היו נפוצים בין כל החסידים למיניהם. ואף שבעונותינו הרבים נשרף חלק גדול של שולחן ערוך הרב, ולא נשאר לנו כי אם חלק קטן ממנו, אבל גם מזה המעט רואים את תוקף גאונותו וגדולתו באופן נפלא ומבהיל.

מרגיש את האש של התורה, שהשגתנו קטנה מאוד, חוץ מיחידים שיכולים לעבוד את ה' יתברך ולראות את הנפלאות בחלק הפשט של התורה ולהגיע למדרגות גבוהות, ואפילו למדרגת רוח הקודש מלימוד הפשט של התורה בלבד – לכן שאר בני תורה זקוקים ללימוד מיוחד, לעורר את עצמם להכיר את האש של התורה, כדי להגיע לחשקות התורה וקיום המצוות ולהבין את ה"קרבנות אלוקים לי טוב".

## גילויי אור עם ירידת הגלות

והנה דרך זו, להתעורר לקרבת אלוקות על-ידי לימוד פנימיות התורה, כבר התחילה מימות יחזקאל הנביא, בתחילת הגלות הראשונה מארץ ישראל, שגלה כלל ישראל לבבל, ובני ישראל היו אז בשפל המצב, כמו שכתוב (תהילים קלז, א) "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון", שזכרו את כל המעלות שהיו להם בהיותם בבית המקדש ובארץ ישראל – ארץ הקדושה עם כל מעלותיה, ועכשיו גלו לטומאת ארץ העמים והיו לביזה בין העכו"ם, ומצב רוחם אז היה ירוד מאוד, עד כדי ייאוש ממש.

ואיתא בזהר הקדוש (ח"ב ב ע"ב) שבאותו זמן שהיו צריכים חיזוק ונחמה, שלח להם הקב"ה ביד יחזקאל הנביא, את הנבואה הנשגבה של מעשה מרכבה, שמתחילה ב"ואני בתוך הגולה על נהר כבר" (יחזקאל א, א), היינו בגלות בבל. וממשיך הנביא ואומר "נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים", שראה כביכול את הקב"ה יושב על כיסא הכבוד, רם ונישא, ומלאכים ושרפים אומרים שירה לקב"ה, וכל המשך הפרק של מרכבת יחזקאל, וגם ראה איך השכינה הקדושה יוצאת מארץ ישראל והולכת עם כלל ישראל לבבל. וזהו מה שכתוב (ישעיה מג, ד) "למענכם שלחתי בבלה", שהשכינה הקדושה אומרת "למענכם" – בשביל כלל ישראל – הנני יורד לתוך הגלות. וזה היה הנחמה של כלל ישראל, שהשכינה עימם בגלותם. והננו רואים שאז דווקא, בזמן החורבן, נתגלתה ליחזקאל נבואה גבוהה כל-יך, מה שלא נודע ולא נתגלה אפילו לנביאים שהיו בזמן שבית המקדש היה קיים.

אף שלכאורה זמן של ירידה כזאת אינו ראוי לגילויים גדולים כאלה, אבל בפועל היה להפך, שדווקא אז, שהייתה עת צרה ליצקב, והיו צריכים נחמה על העבר וחיזוק על הלבא, לחזק את הדורות השפלים, גילו לו גילויים כאלה שלא הופיעו אפילו בזמן הבית, וראו שאף גם בהיותם בארץ אויביהם השכינה עמם, ובה נתחזק עם ה'.

וזה הסדר שאנו רואים בהמשך הדורות, שכל שירדו מטה-מטה לתוך עומק הגלות נזקקו לאורות גדולים ביותר. וכך היה בזמן רבי שמעון ברי-יוחאי, שכלל ישראל ירד יותר לתוך עומק הטומאה בגלות, והדורות היו מתדרדרים והולכים, ונסתלקו הצדיקים הגדולים של הדורות הקודמים כמו התנאים הגדולים – רבי יוחנן



**כשאדם מביא לחברו כלים של כסף, הרי חברו מתפעל מיופיים ויוקרם, אבל כשהוא פותח את המשכית של כסף ומוצא שם תפוחי זהב, אר-אז הוא מכיר שזה העיקר**

וזאת היתה שאיפתו של רבי שרגא-פייבול זצ"ל, שיתגלה לבחורים קצת מהזהב של התורה, ויראו דברים חדשים ועמוקים שלא ראו כשלמדו על דרך הפשט. ושיתגלה להם שיש בתורה פנימיות וסודות, ועל-ידי זה ירגישו "געשמאק און ווארימקייט" [טוב טעם וחמימות] וחשיבות למה שלומדים, ויתחילו להשיג דברים עמוקים וגבוהים בגדלות הבורא יתברך שמו ותורתו הקדושה. ואחר כל זה, כשישבו ללמוד דף גמרא, יהיה זה דף אחר לגמרי, שיהיה מלא חיות וחמימות ואש קודש, וכעין מה שאמר הרה"ק רבי שלמה מקרלין זי"ע שגמרא הוא מלשון 'גומרי', גחלי אש, שיש אש קודש בדברי הגמרא. וצריך לגלות את רוח החיים של התורה, עד דבקות ממש עם התורה. וזהו מיסודי תורת החסידות, שהיא בנויה על תורת האר"י הקדוש, שמבוססת על תורת רבי שמעון ברי-יוחאי, והיא תורת הנסתר. אמנם היות שבדורות אלו של עקבתא דמשיחא אין כל אחד



דרך שדרשו חז"ל על הפסוק (שיר השירים ב,ה) "סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", והוא לעורר את החשק בלבבות ישראל השבורים לעבודת השם יתברך, ולנהוג עם כלל ישראל בגלות כמו בחולה, שכל זמן שיש לו תאוה לאכול, אפשר לקוות שיעשה מה שעליו לעשות, שיאכל מאכלים בריאים וטובים ויתחזק ויבריא וישוב לאיתנו, אבל כשנחלה כל-כך עד שאין לו עוד חשק ותיאבון לאכול, אז העיקר הוא לעורר בו חשק זה. והדרך לכך היא על-פי מה שאיתא בגמרא (פסחים קז,ב) ש"יין 'מיגרר גריר' [היין מושך לאכילה], ובתורה, היין שמגרר ומושך הוא תורת הסוד [ויין בגימטרייה סוד]. שעל-ידי הגילויים הנפלאים בפנימיות התורה יתעורר ברשפי אש להכיר את גדולת הבורא יתברך ולהתקרב לאבינו שבשמים.

ולכן נמצא שרוב ספרי תלמידי הבעש"ט לא נכתבו כספרי מוסר, רק בדרך דרוש ורמז בפסוקי התורה, ואלו הפירושים המתוקים, המלאים זיו ומפיקים נוגה, יעוררו ממילא את לבב האישי הישראלי להתדבק במקור מחצבתו אשר לוקח משם. אמנם ספר התניא יש לו מעלה יתרה בזה, שלא נכתב על סדר הפרשיות כשאר הספרים הקדושים, אלא הוא מסודר בסדר מתחילתו עד סופו, להסביר את תורת הבעש"ט, שמניח את היסודות ובונה עליהם עד שבסופו ערוך לפני הלומד בניין מפואר של תורת הבעש"ט. אשרי מי שזוכה ללמוד ספר הזה, ובוודאי יעשה שינוי בכל חייו וכלל עבודתו - עבודת ה'. ועוד יותר שהידיעות שיקבל על-ידי לימוד זה יהיו לו למפתח ללמוד ספרים אחרים אשר עד עכשיו היו כסגורים לפניו.

והנה במשך ספר התניא מופיעים דברים שהם מתורת

## דרך זו, להתעורר לקרבת אלוקות על-ידי לימוד פנימיות התורה, כבר התחילה מימות יחזקאל הנביא, בתחילת הגלות הראשונה מארץ ישראל

הקבלה, אולם אפשר ללומדם גם על דרך הפשטות, ובאופן השווה לכל נפש, כי בימינו צריך כל אחד לדעת קצת מענייני חלקי הסוד, והדבר נחוץ לעבודת ה'. ובדרך כלל זה היה דרכם של החסידים, שלא למדו קבלה לשם ידיעת חכמת הקבלה, שזה דבר המיוחד ליחידיים שבדור, מפני שדברי תורת הקבלה עמוקים הם מאוד, כמו שדרשו חז"ל (סוכה כח,א) שמושה קיבל הכול מסיני - "דבר גדול ודבר קטן", וביארו בגמרא: "דבר קטן" - הוויית דאביי ורבא, "דבר גדול" - מעשה מרכבה ומעשה בראשית. הרי שרז"ל מכנים את חלק הנסתר שבתורה "דבר גדול" כלפי שאר חלקי נגלות התורה. ודרך החסידים הייתה שהשתמשו עם היסודות של תורת הסוד לסייעם בעבודת ה' [ובאמת איתא שהאר"י הקדוש התכוון לבוא לזה, והוא ז"ל חי ל"ו שנים, וחסרו לו שתי שנים כדי להשלים הכול, והבעש"ט השלימו על-ידי שלקח את דברי הקבלה של האר"י הקדוש והשתמש בהם על דרך העבודה].

בן-זכאי ורבי עקיבא ורבי אלעזר ורבי יהושע, ושקעו בתוך ייאוש. לכן דווקא אז זכו לגילוי תורת רשב"י, שהוא הזוהר הקדוש, שבו נתגלו דברים שלא נתגלו לא בגלות בכל ולא בזמן בית המקדש השני. ואמר אליהו הנביא זכור לטוב, שבזה הספר יתחזקו ישראל בתוקף חושך עול הגלות דסוף יומיא, וכלשון הזוהר הקדוש "דבהאי ספר יתפרנסון דרין בתראין ובהאי חיבורא יפקון מן גלותא" [בספר הזה יתפרנסו הדורות האחרונים ובחיבור הזה ייצאו מן הגלות]. וכשנפלו יותר בא האר"י הקדוש ונכתבו ספריו הקדושים שמבארים את דברי הזוהר הקדוש וגילה דברים שאף הנביאים לא ידעו (כן כתב רבי חיים ויטאל על על רבנו). ובתקופות שבאו אחריו היה זמן קשה לישראל, והיו מאוד מאוד בשפל המצב, ואז נתגלה אור הבעש"ט הקדוש וחדש לנו דרך בעבודת ה' שנתבסס על תורת רשב"י והאר"י הקדוש זיע"א, וגילו לו מן השמיים שדרכו תתקבל בעולם ויפוצו מעיינותיו חוצה (איגרת הבעש"ט, נדפסה בתחילת הספר כתר שם טוב), וזו תורת החסידות.

ועל דרך זה בזמנים כאלה הקב"ה מוריד נשמות גבוהות, שבאות לזה העולם רק לטובת הדור, כדי לגלות את האור הגנוז, כמו שכותב הרמח"ל בספר אדיר במרום (סח,יט) על הפסוק (תהילים סח,יט) "עלית למרום שבית שבי", שפסוק זה אמור על משה רבנו ע"ה, שעלה למרום ומצא נשמה, נשמה מיוחדת שבכוחה לקרב את כלל ישראל אל ימות המשיח. וכתב הרמח"ל, שבתביה 'שבי' נרמז השם של אותה הנשמה. והכוונה להנשמה הגבוהה של רבי שמעון ברי-יוחאי, שראשי תיבות שמו הוא שבי"י. וכן האר"י הקדוש, רבי יצחק בן שלמה, ראשי תיבות 'שבי'. ועל זה יש להוסיף גם את הבעש"ט, ששמו ישראל בן שרה (שהיה משורש נשמת האר"י ז"ל ורשב"י, ובא לעולם להשלים את דברי האר"י), מה שלא השלים מפני קיצור ימיו, כמבואר להלן) שהם באו לעולם לנחם את לבבות ישראל, ולהראות שה' עימנו בגלותנו.

וכל זה היה כדי לחזק את לבבות ישראל בגלות, על-ידי שיתעוררו החשק והגעגועים לעבודת ה' באהבה וכיבדו על-ידי דבקות בפנימיות התורה. ועוד יותר אמרו שבימות עקבתא דמשיחא לימוד פנימיות התורה הוא עיקר גדול, וזהו על דרך שפירש רש"י בשיר השירים על הפסוק (א,ב) "ישקני מנשיקות פיהו", שאז בימות המשיח ילמד הקב"ה את סודות התורה עם כלל ישראל. וככל שאנו מתקרבים לימות המשיח, מתגלים יותר ויותר אורות אלה, כמו התנוצצות האור שבסוף המחילה, שאף קודם שיוצאים ממנה רואים כבר מקצת מהאור.

## לרומם, לא לשבור

וזאת לדעת אשר דרכו של הבעש"ט שונה מדרכם של המגיידים והספרים שהיו בימים ההם, קודם שנתגלתה דרך החסידות. המגיידים היו מייסרים את העם ואומרים שצריכים שבירת הגוף וסיוגופים "און רייסען שטיקען פון זיך" [לקרוע חלקים ממך], והיו גוערים בעם למה עושים כך וכך. אבל לא כן הייתה דרך הבעש"ט, כי הוא הרחיק מאוד דרך זו, שאומרו שדרך זו תביא רק עצבות, שהיא הפך עבודת השם יתברך.

והענין הוא, שכיום, בדורות עקבתא דמשיחא, שרוב העם הם 'צובראָכענע נשמות' [נשמות שבורות], שיש עליהם חובות מגלגולים קודמים שעדיין לא תיקנו, ויש הרבה מניעות מצד הזמן שאנו חיים בו, והלבבות והמוחות הם קטנים, לכן נשמות כאלו אי-אפשר להטיבן על-ידי דרך של התייסרות, רק על





## יראת ה' - כמו הביטול לחכם וצדיק

בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה (נדרים כ, א)

יראת בושת היא דרך משל כמו שיש בושה לפני אדם גדול ברור וצדיק כו', שהבושה היא מפנימיותו ולא מחיצוניותו, וזו היא יראה עילאה להתבושש מאור אין סוף ברוך הוא המלושב בחכמה עילאה כ"ח מ"ה דכולא קמיה כלא ממש חשיבא, ומזה נמשכה גם כן הבושה.

מה שאין כן יראה חיצונית היא דרך משל כמו היראה ופחד ממלך גדול ונורא, שבחינת גדולת מלכותו היא מבחינת חיצוניותו, שהיא התפשטות מלכותו על ארצות ומדינות רבות ורבי רבבות אנשים.

(על פי הערה לחיקון חצות בסידור רבנו הזקן)

## יראת בושת - מפנימיות האלקות

בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה (נדרים כ, א)

היינו יראת בושת שהיא נעלית מיראה הנמשכת מהתבוננות בגדולת ה', הנקראת יראה תתאה, כי המשכתה היא ממה דאיהו ממלא כל עלמין ומהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה וכו' ובין רקיע לרקיע כו' רגלי החיות כנגד כולן וכו', וכן השתלשלות כל העולמות למעלה מעלה עד רום המעלות, ולכן נקראת יראה זו יראה חיצונית ותתאה, מאחר שנמשכת מהעולמות שהם לבושים של המלך הקב"ה אשר מסתתר ומתעלם ומתלבש בהם להחיותם ולקיימם להיות יש מאין וכו'.

אך היראה עילאה ירא בשת ויראה פנימית, היא נמשכת מפנימית האלקות שבתוך העולמות שהשמים והארץ וכל צבאם בטלים במציאות ממש בדבר ה' ורוח פיו, וכלא ממש חשיבי, ואין ואפס ממש כביטול אור וזיו השמש בנוף השמש עצמה, ואל יוציא אדם עצמו מהכלל שגם גופו ונפשו ורוחו ונשמתו בטלים במציאות בדבר ה', ודבורו ית' הרי מיוחד במחשבתו כו' וא"כ הרי העולמות בטלים לגמרי כביטול אותיות הדיבור בעודן במחשבתו ולמעלה שלמעלה ממחשבתו, ויתרה מזו כפי שהם בנפש עצמה שאין שם דבר זולתי הנפש, כך ביטול כל העולמות כלפי הקב"ה. ומזה נמשך בושה, שמתבושש ואינו מרגיש מציאותו כלל כלפי הקב"ה.

(על פי תניא פרק מג)

## בינה בלא חכמה

הכו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתוב ואקח את ראשי שבטיכם ולא כתיב נבונים (נדרים כ, ב)

לכאורה, הרי מבואר בתניא פ"ג שכח

החכמה הוא המשכיל כל דבר, והבינה הוא להתבונן בשכלו להבין דבר לאשורו ולעמקו מתוך איזה דבר חכמה המושכל בשכלו. ומבואר בכמה מקומות דחכמה ובינה הם כמו מעיין ונהר, שהנהר הוא התפשטות של המעיין, ואם כן אם יש חכמה הרי יש גם בינה. ולפי זה, מאחר שבימי משה היו חכמים שמבחינת חכמה, איך נבונים לא אשתכחו?

אלא שבאמת חכמה ובינה הם ב' מדריגות חלוקות זה מזה ואינן תלויות זו בזו כלל, דהנה יש אדם שהוא בעל המצאה ויכול להמציא המצאות בכל דבר, אבל אין בו כח ההשגה, היינו להביא נקודת לידי ההשכלה לידי השגה והבנה, אלא נשאר בהעלם, והיינו מפני שלא בא ההשכלה בעומק אלא מבחוץ ובאופן שטחי. וכמו שאנו רואין בחוש שיש אדם שאין לו עומק בשום דבר כי אם במושכל ראשון מבחוץ, ולעולם לא יבוא לאיזה דבר לתכליתו באורך וברוחב לברר וללבן כל דבר, ולכן אף שהוא בעל הבנה מכל מקום אין ההשכלה בא לידי השגה לעולם, ויש אדם שהוא בעל השגה ותפסן גדול אשר כל דבר שהוא שומע או לומד הרי הוא מבין בטוב.

וכל זה מפני שבחינת חכמה ובינה יש לכל אחד מקור מיוחד לעצם מציאותו, וכמו שיש לחכמה מקור מיוחד מכח המשכיל שבנפש, כמו כן יש לבחינת בינה מקור מיוחד מכח המשכיל לעצם מציאותו, ואינם תלויים זה בזה כלל, והיינו ב' שולות שרש דבחינת חכמה ובינה, חכמה יונק ממזל הח' ונוצר, ובינה ממזל הי"ג ונקח. ומפני שיש להם מקורים מיוחדים לכן הם מחולקים זה מזה, ואפשר להיות חכמה בלא בינה ובינה בלא חכמה.

(על פי ספר המאמרים תרמ"ז ע' תכו ואילך)

## נדרים - מצוה או איסור?

הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן (נדרים כב, א)

נאי דרחמנא אסר עליה דזכרים האסורים כי נוסף איכו אמאי דאסר רחמנא פשע כענין שאמרו ז"ל שלמי צפרק פותחיס לא דייך צמה שאסרה תורה אלל שאתה אסר עלין דזכרים אחרים (כ"ן)

לכאורה הרי אמרו נדרים סייג לפרישות, ואיך יתכן שיהיה איסור ופשע לנדר? אלא הביאור בזה, שמדובר אודות דרגות שונות בעבודת ה':

מי שנמצא בדרגה נמוכה בעבודת ה', זקוק לפרוש את עצמו גם מדברים המותרים, כי מצד המשכתו אחרי מותרות (דברים המותרים) יורד האדם למטה יותר, וכיון שהוא מצד עצמו אסור וקשור עם עניני העולם, זקוק הוא לנדר לפרוש את עצמו (היפך רצונו מצד עצמו) — ואדם כזה הרי דרך עבודתו להשם צריכה להיות בהתחזקות על ידי נדר.

אבל מי שכבר הגיע לדרגה נעלית יותר

בעבודת ה' שאין מקום לחשוש שהדבר המותר יגרום אצלו ירידה, עליו אמרו "לא דייך מה שאסרה תורה", כי אדם בדרגה זו, שאין אצלו חשש של ירידה, הרי אדרבה, עליו לעסוק עם עניני העולם, לברר ולזכך את דברים המותרים, כפי שמסיים הרמב"ם (בהלכות דעות בנוגע לפרישות ונדרים) "ציוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים", ועד באופן של "בכל דרכיך דעהו", ולהעלותם לדרגת קדושה של האדם.

(על פי לקוטי תורה טמות פב, ב, פד, ב ואילך. לקוטי שיחות חל"ג ע' 191)

## פרטי ההלכות - לברר ולהעלות את הרע

אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד

(נדרים כב, ב)

לפי שזעטו וחטאו טקף להם רוב חכמה שאר הספרים לטעריקן יותר (רש"י)

והענין הוא שהתורה נקראת עוז ונקראת תושיה, ונתינתה לישראל היא כדי ליתן כח ועוז לנפש האלוקית להתגבר על חומריות הגוף ונפש הבהמית וגסותם לצאת ממסגר אסיר, ולהתיש כח הסטרא אחרא שמצד הגוף. והנה ישראל על ידי עמידתם בהר סיני פסקה זוהמתן, ואז היה להם לוחות ראשונות שהם על דרך כללי התורה, וזה היה די להם לברר על ידי זה. אמנם על ידי חטא העגל חזרה, ואזי לא די להם בבירור באופן כללי, אלא התווסף הלכות מדרש ואגדות (כדאי בשמו"ר פ' תשא), פירוש "הלכות" היינו כל הלכה בדקדוק ושיעור, וכל זה הוא בכדי לברר עץ הדעת טוב ורע על ידי ריבוי הגדרים וסייגים. וגם זהו כדי להטריחן בבחינת הבירור, שעל ידי זה יתוקן הפגם, וזהו כי ברוב חכמה כו', כי זהו צריך להבירור שיוכלו לברר ולגרש את הרע כו'.

וזהו גם כן ענין הגדרים וסייגים בדקדוקי סופרים שאנו רואים כמעט שכל התלמוד מלא מהלכות וחומרות שהחמירו חז"ל והוסיפו כמה גדרים וסייגים לתורה, כי בזמן שבית המקדש קיים היה סגי בדאורייתא, כי היתה נאמנה את ה' רוחינו ולא משכנו חבלי עבודות אהבותינו לתאות גשמיים, והיה בנקל להיות בהתלהבות לעבודת ה' גם מבלי התערורות אהבה, אך דור אחר דור שנחמטעו הלבבות השלימות בעבודת ה' באהבה עזה ברשפי אש, ונחוינו באש זרה באהבות ותאוות גופניות, וכל כך גברו עלינו רחמנא ליצלן, עד כי לא נוכל לעבוד את ה' בלתי שנתעורר מזה אהבה רבה על ידי דבוקי סופרים וחומריהם בכל פריטיהם, הן בבחינת סוד מרע בכל החומרות שבגמרא ופוסקים, והן ועשה טוב בדברי מוסר שבאגדות ומילי דאבות.

(על פי תורת שמואל תרל"ב ח"א ע' פב ואילך)



עולם התורה איבד בימים  
האחרונים את זקן משגיחי עולם  
הישיבות ובעלי המוסר, הגה"צ  
רבי חיים וואלקין זצ"ל •  
'המשגיח' שילב באישיותו הנדירה  
ובמסריו הרבים את יסודות המוסר  
עם אוצרות תורת החסידות • את  
שנות ילדותו עשה בשכונת קראון  
הייטס שבניו יורק. מני אז, על פני  
שנים רבות, שרר קשר מיוחד ונדיר  
בינו לבין הרבי, קשר מפעים שנולד  
עוד בבית אבא והלך והתעצם על  
ידי הבן • בראיון מיוחד שהעניק  
לפני שנים גולל את מסכת הקשר  
הזו ואת מידת ההשפעה של הרבי  
עליו ועל תחנות רבות בחייו • חיים  
שאל ממך

יצחק הורוויץ  
צילום: נתנאל בראון

# חיים של מוסר ושל חסידות

## ה

יה זה ערבו של יום כאשר יצא הגאון רבי חיים וואלקין זצ"ל משיבת 'עטרת ישראל' שבבית וגן הירושלמית מלווה בעדת תלמידיו. זה עתה סיים לשאת שיחה מוסרית בפני בני הישיבה והוא שב עתה לביתו כאשר כמה מהם מלווים אותו בדרכו, לטעום עוד שביב משאר רוחו.

צועד הוא בנחת בהדר הליטאי האופייני לו. לפתע צדה עיניו דמות מוכרת לו. זה ר' אליהו, חסיד חב"ד המתגורר בארגנטינה, מתלמידי הרבים משכבר הימים ועתה הגיע לביקור בארץ. המשגיח קידם את פני תלמידו בסבר פנים יפות, התעניין בחביבות בשלומו ומעשיו, וממנו למד שביקר לאחרונה אצל הרבי זצוק"ל.

"ר' אליהו, כיצד היה הרבי שר?", חולק עמו המשגיח את נככי זכרונו. ותכף פוצח בניגון: "הושיעה את עמך", וידיו נעות בהתלהבות כמעשהו של הרבי. "הלא כך היה שר, כך היה עושה", אומר המשגיח. התלמידים מביטים במחזה בתדהמה, העוברים והשבים עוצרים מלכת, עיניהם פעורות. הנה המשגיח נשוא הפנים, עם כל כובד שנותיו, עצמותיו מלאו טל תחייה, אש אוחזת בו ורגליו מרחפות השמימה. המשגיח מרקד את ניגונו של הרבי.

משרידי דור הדעה היה הגאון הצדיק רבי חיים וואלקין זצוק"ל, זקן המשגיחים ומגדולי בעלי המוסר של דורנו, אב לרכבות תלמידים, מנהל רוחני של ישיבת 'אור ישראל' בפתח תקווה ושל ישיבת 'עטרת ישראל' שבירושלים ועוד שורה של ישיבות חשובות, נשיא רשת

החינוך 'שובו' ומחבר ספר היסוד 'דעת חיים'. איש אשכולות שהכל בו היה. גדול ביראה, נישא בחכמה, איש אשר רוח בו, היודע להלך כנגד רוחו של כל אדם. דמותו חצתה את מחיצות החוגים ואהבה שווה הרעיף על כל מי שידעו. שורשיו ניטעו בישיבות וולוז'ין וראדין ומעושר עפרות הארץ חצב את דרכו המוסרית אותה הרעיף על תלמידיו. תורתו הייתה ספוגה ממעמקי תבונת גדולי ליטא מחד ומוארת בחכמת תורת החסידות מאידך.

זוכר אני, קטן תלמידיו, כיצד בשיחותיו היה משלב דברים גם מתוך תורת הגר"א וגם מתורת הבעש"ט שעשו אצלו שלום זה עם זה. בייחוד היה מביא דברים לא אחת מתורת בעל התניא זי"ע שבספרו לומד היה בקביעות. יינו היה מזוג מיינות רבים.

"ממקורות רבים שתה", מעיד עליו גם אחד מבניו. "מושפע היה מכל גדולי ישראל. מהגר"א ותלמידו הגר"ח מוולוז'ין, מהחפץ חיים זי"ע, ממורו ורבו ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמולביץ זצוק"ל, מתורת אדמו"רי בית גור וכראשם 'השפת אמת', וגם מתורת אדמו"רי חב"ד להם היה מקורב עוד מילדותו. אצלו הכול היה לשלמות אחת", מפטיר הבן.

## משנחאי לברוקלין

קרבת המשגיח לחב"ד החלה בימי ילדותו, כאשר כבן למשפחת פליטים שנמלטה מציפורני הנאצים גדל בשכונת קראון הייטס



בשנחאי שקד על התורה בישיבת מיר ובמקביל הצטרף לוועד ההצלה המקומי שעסק בסיוע לפליטים שבעיר ולמי שנותר באירופה. הוועד פעל בראשות המרא דאתרא וראש ישיבת 'תומכי תמימים' בעיר, הגאון רבי מאיר אשכנזי זצ"ל. כאן נוצר הקשר הראשוני עם חסידי חב"ד. "אבי", סיפר הבן רבי חיים וואלקין זצ"ל לימים בראיון ל'ג'ם' ולשבועון כפר חב"ד, "פעל יד ביד עם הרב אשכנזי בכל ענייני ההצלה. הקשר התנהל במיוחד דרך חתנו של הרב אשכנזי, ר' צבי הרשל מילנר, שהיה בן בית אצל הוריי בשנחאי, ומשם והלאה נותרו הצדדים קשורים בעבותות אהבה".

שאר בני המשפחה נותרו בעמק הבכא באירופה, והשמועות על המתחולל שם הגיעו לאוזני הפליטים בשנחאי. ההורים, הדודים, האחים, האחיות - כולם נרצחו הי"ד. הם נותרו היחידים ששרדו את השואה.

בתום המלחמה, בשנת תש"ו, נולד לזוג בנם הבכור והם החליטו לקרוא לו חיים, על שם הדוד הי"ד שנספה באירופה. זמן קצר לאחר מכן הצליחו בני המשפחה לקבל אשרת כניסה לארצות הברית. הם עלו על ספינה לניו יורק והשתקעו בברוקלין בשכונת קראון הייטס.

הרב וואלקין הקים בית כנסת בשם 'בית אהרן' על שם אביו הי"ד, שהיה בית לניצולי השואה. בד בבד עסק בפעילות ציבורית. הוא היה חבר נשיאות פועלי אגודת ישראל בארצות הברית וסגן נשיא אגודת הרבנים.

שבברוקלין הגיו יורקית בסמוך למרכז חב"ד העולמי, בית 770 בשדרת איסטרן פארקווי. למעשה הקשר אף נוצר קודם לכן, עוד אצל אביו, רבי שמואל דוד וואלקין זצ"ל.

משפחת וואלקין היא מהמשפחות המיוחסות ביהדות ליטא. סבו, הגאון רבי אהרן וואלקין זצ"ל היה רבה של קהילת פינסק שבבלארוס. בנו הגדול, הגאון רבי חיים וואלקין הי"ד, כיהן כראש הישיבה האחרון של ישיבת וולוז'ין, אם הישיבות, עד שעלה הכורת עליו ועל הישיבה. צעיר בניו היה הגאון רבי שמואל דוד. הוא למד בישיבת מיר וראדין, הישיבה שעמדה בנשיאותו של החפץ חיים זי"ע. בחיר התלמידים היה, וזכה להילקח אחר כבוד כחתן לרבנית צביה, נכדת הגאון רבי משה לנדינסקי, ראש הישיבה. היא הייתה בת בית אצל החפץ חיים ובביתו גדלה. "בידי המשפחה", אומר אחד הבנים, "מצויות עד היום תמונות מקוריות של החפץ חיים. חלק מהתמונות הידועות ביותר כיום מקורן מאותם צילומים". לאחר נישואיו התעטר האברך הצעיר בעטרת רבנות ומונה לכהן כרבה של לוקאטש באוקראינה.

דבר לא העיב על שלוות בני הזוג הצעיר עד שבשנת ת"ש פרצה מלחמת העולם השנייה. הם נמלטו יחד עם המוני פליטים לוולונא, בירת ליטא, שהייתה אז עצמאית למחצה. כאן הצטרף שוב לישיבת מיר כאברך מן המניין. כאשר נפתח הפתח של ההימלטות לשנחאי, קיבלו גם בני הזוג אשרה והם הצטרפו עם בני הישיבה למסעם הארוך על פני ברית המועצות בואכה יפן, שם עלו לאחר מספר חודשים על ספינה שהביאה אותם לשנחאי שבסין.

## עצה לפתרון הספק

בבית האב שרתה רוחו של מרן החפץ חיים אשר דמותו המשיכה ללוות את בני הבית. "פעם באו לאבא שיתערב בנושא של קנאות", סיפר לימים המשגיח, "הוא שאל: האם לקחתם בחשבון כמה לשון הרע ואיזה מכשול בשמירת הפה והלשון תגרור המחלוקת. תמיד היה חוזר בשם החפץ חיים: כל תיקון והנהגה שאתה משית על הציבור, עליך לשקול קודם את הרכילות והלשון הרע העלול להתפשט כתוצאה מזה וייצא שכר בהפסדך".

חיים הצעיר נשלח ללמוד במוסדות שבשכונה. סמוך לביתם שכן מרכז חסידות חב"ד והילדים ראו כמעט מדי יום את הרבי. "אני זוכר" סיפר לימים, "איך הרבי היה צועד מדי יום לבקר את אמו (שנותרה אלמנה מבעלה הגאון רבי לוי יצחק זצוק"ל בשנות האימה מאחורי מסך הברזל.. י.ה.). הרבי הלך בשדרה לבדו, בלי שמירה ובלי מלווים. גם אם היה יורד גשם סוחף, צעידתו של הרבי נותרה זקופה ואיתנה".

בני המשפחה נהגו להיכנס אל מרכז החסידות הסמוך לתפילות והתועדויות. "מגיל עשר", סיפר המשגיח, "הייתי מוקסם מחב"ד, מה'ברען', מהלהט, מהחיות. זה משך אותי להשתתף בפארבריינגען של הרבי עם כל המראה המיוחד. נהניתי גם מהניגונים עם כל הרטט שבהם. שמיני עצרת ושמחת תורה היו גולת הכותרת שם. נמשכתי לצורת ואופן הדיבור של הרבי. הכול היה מורא'דיג והותיר עליי רושם שלא יימחה. כל ימי חיי אזכור את הרבי. כל ההופעה הפומבית שלו הייתה מרתקת, כיצד הוא מלהיב את הציבור. לא היה גבול לכוחותיו. ממש כוחות אדירים".

באותם ימים, חסידות חב"ד הייתה קטנה יחסית. "היו בבית המדרש מאות, לא אלפים כמו היום", העיד. שמעו של הרבי טרם יצא למרחוק, ומשפחת וואלקין זכתה לקירוב מופלג מצדו.

המשגיח נזכר באחד ממעמדי ה'תשליך' בראש השנה בהם השתתף. "בכל שנה", סיפר, "היה הרבי הולך לתשליך לגן הבוטני הסמוך לשכונה, בליווי מאות חסידים נלהבים. זה היה מצעד לו חיכו כל השנה. הרבי היה מהלך בראש, זקני העדה מאחוריו, ומאחוריהם החסידים ו'עמך'. הרבי היה נראה אז כמלך בגודו, ואנשים רבים היו נעצרים להביט במחזה הזה.

"בשנת תשי"ז, כנראה עקב מזג האוויר החורפי ששרר כבר בראש השנה, הנהלת הגן החליטה לסגור את שעריו. כשהרבי הגיע לשם עם כל החסידים והכול נוכחו לראות שהשער נעול על מסגר ובריח, הרבי ניגש אל השער וטיפס עליו בזריזות - כפי שאומרים בחב"ד 'לכתחילה אריבער' - ועבר לצד השני... מיד אחריו קפצו כל החסידים מעל השער. זו הייתה שיחת היום בשכונה".

לא אחת היו בני המשפחה נכנסים אל הרבי להיועץ עמו. "אחותי", שח המשגיח, "הייתה צריכה לעבור ניתוח לב. זה היה בתחילת עידן ניתוחי הלב הפתוח, ואבי נכנס כדי להתייעץ אם לערוך את הניתוח. הרבי חיווה דעתו לחיוב, אך במקביל הנחה את אבי שכדאי גם 'להתקיף את הרופא בשאלות', כדי שידע את הרצינות שבני המשפחה מרגישים לגבי העניין. כך אמנם נעשה וברוך ה' הניתוח הצליח".

הרבי היה מעורב מאוד במה שקורה בשכונה ופעל כדי לשמר את צביונה. "יו שכונת הילדות שלי", שח לימים המשגיח, "והיא היום שכונה יהודית לתפארת. אילולא ההתערבות של הרבי, היא הייתה מיושבת כולה בשחורים. אבי היה אומר בהלצה: כשבאתי לקראון הייטס, הזקן היה שחור והאנשים היו לבנים, וכשיצאנו מקראון הייטס הכול התהפך, הזקן היה לבן והאנשים שחורים". הרבי הוא שיצא בקריאה לשמור על צביון השכונה, ונימק את דבריו בהלכה. התעוררות זו הביאה לכך שכיום היא מהווה פנינה רבת השפעה בנוף היהודי בניו יורק.

אירוע מיוחד בו היה מעורב אבי המשפחה, היה בביקורו של הנשיא זלמן שז"ר בארצות הברית שסיקר בהרחבה בכל כלי התקשורת. הנשיא שהיה ממשפחה חב"דית ותיקה ביקש להיועץ עם הרבי אך אנשי משרד החוץ מחו על כך וסברו שאין זה מכובדה של מדינת ישראל שנשיאה מגיע אל בית הרבי ולא להפך. העניין עורר רעש גדול. אף ראש הממשלה דאז דוד בן גוריון מחו על כך ושז"ר התלבט מה עליו לעשות.

בצר לו, שז"ר פנה להתייעץ עם אחד מידידיו שחי בארצות הברית, שנוהג היה להתפלל כל יום כיפור בשטיבל של 'בית אהרן'. כאשר שז"ר שאל אותו מה לעשות ענה שאינו יודע אך יתייעץ בעניין עם הרב וואלקין. ואכן, הרב וואלקין יעץ לו לענות לשז"ר כך: אם ילך אל הרבי, תהיה סערה גדולה, הוא ירגיז את הסגל הדיפלומטי ואת ראשי המדינה, אך יחלפו כמה ימים והסערה תחלוף. אולם אם לא ילך לרבי, ייצור הדבר סערה בליבו וכל ימיו יחרה לו שלא הלך כמו חסיד לרבו. הסערה הזו כבר לא תחלוף.

ואכן, שז"ר שמע את העצה וקיבל. הוא הלך לרבי וקיים בהיכלו ביקור ממושך ובלתי נשכח. הדבר הביא לסערה גדולה בישראל, אבל כצפוי היא חלפה לאחר מספר ימים.

## ניגונים של ניסופים

רבי חיים החל את לימודיו בישיבת רבינו חיים ברלין שבברוקלין, תחת הנהגתו של הגאון הגר"י הוטנר, ולאחר מכן עזב את ניו יורק ונדד לישיבת טלז שבקליבלנד, אוהיו. הוא התרחק גיאוגרפית, אך גם בטלז שמר על קשר עם חסידות חב"ד.

כפי שסיפר לימים, באותם ימים היה מרבה לעיין בספר 'ליקוטי דיבורים' של כ"ק אדמו"ר הרי"צ. פעם בחודש היה נוסע לשמוע מאמרי חסידות ולהשתתף במלווה מלכה אצל קהילת חסידי חב"ד בעיר. "היו שם הרה"ח ר' ליפא שפירא והרה"ח ר' שניאור זלמן קיזון. הם היו החסידים הראשונים בקליבלנד", סיפר, "וכך ינקתי בילדותי ובנעורתי את חסידות חב"ד ואת תורת חב"ד. לא אשכח זאת לעולם".

בעת שהותו בישיבה, התלבט בחור הישיבה הצעיר בנושאים שונים ושיגר אגרות לבקשת עצה מהרבי, והרבי נענה לו מתוך התייחסות מיוחדת. חלק מאותן אגרות מצויות בכרכי אגרות קודש. אחת מהן מתייחסת לשאלה מה וכיצד יש ללמוד ולנהוג בחודש אלול, והרבי עונה לו, "פשוט שצריך להרבות בענייני תפלה תורה ומצות, וכסדר הכתוב אני לדודי (בתחלה) ודודי לי, ראשי תיבות אלול, וכמבואר בספרי קבלה מוסר וחמידות, והסדר בזה בכלל וכמובא באחרונים, שמרבים בתפלה ובתחנונים בערך שאר השנה וכן בלימוד התורה, מרבים בחלק השייך לעבודת השי"ת ולהדר בקיום מצוות".

איגרת אחרת של הרבי שנשלחה אליו נגעה לשאלה אותה שיגר, באשר לשאלה בה התחבט מה ראוי ללמוד ביום י"ט כסלו, חג הגאולה, היום שבו שוחרר האדמו"ר הזקן זי"ע ממאסרו, והרבי עונה, שמוכן שהלימוד צריך להיות באותו יום בתורתו של בעל השמחה, כלומר בתורת חסידות חב"ד. הרבי גם מוסיף שראוי באותו יום בנוסף לסדר הלימוד גם לקיים ולהתנהג בחסידותו והנהגתו של בעל השמחה, ולהפיץ את תורתו.

"רחשתי הערצה לאישיותו המזהירה של הרבי אפילו בתור בחור צעיר", הדגיש לימים, "כבר אז ידעתי עד כמה הרבי הוא ענק עולם, ושצריך להתחשב בכל מילה שהוא אומר או כותב". עם הקשר הפנימי לעולמה של חב"ד, התפתחה בליבו של הנער הצעיר גם החיבה לניגוני חב"ד. "כשלמדתי בטלז", סיפר, "הכרתי את מי שהיה לימים לאחד מגדולי ראשי הישיבות באמריקה. הוא לימד אותי את ניגוני חב"ד העתיקים כמו את הניגון 'ארבע בבות', 'ניגון רוסטוב', 'דרכך', ועוד ניגונים של חב"ד. הייתי שומע את הניגונים האלה שעות על גבי שעות".

אחד הניגונים בו התעניין במיוחד היה הניגון "אימתי קאתי מר", המבוסס על הדברים שאמר המלך המשיח לבעל שם טוב, ואשר כתב עליהם לגיסו רבי גרשון מקיטוב באגרת עליית הנשמה ששיגר לו.

"הניגון היה חלק מה'פיוצו מעינותיך חוצה' וה'זפרצת' של חב"ד, ורציני לדעת את התוכן והרקע של המילים וגם את תוכנו ועניינו של הניגון", סיפר. הוא כתב על כך מכתב לרבי אשר ענה לו על כך, באגרות קודש, "כפי הידוע לי, הגנון הוא גנון ירושלמי, ואין ברור מי הוא מחברו, ולפני איזה שנים הרי כמה מהחרדים התחילו לנגנו בתיבות



האמורות, מפני ההרגש שפעל בהם נגון האמור, אבל פשוט שאין זה בדוקא, ואם יבוא מי שהוא מנגן ירא ומתאים בעל רגש וימציא נגון יותר מתאים להתעוררות הנפש והתבוננות] בהענין דלכשיפוצו קאתי מר, ברשות כל אחד לקבל דעתו בזה".

הרבי גם הוסיף מקורות מהיכן מגיעות מילות הניגון וסיים, באזכור שלימוד פנימיות התורה מקרב את ימות המשיח, "תקתי חזקה שיש לו קביעות", הדגיש, "דקבוע לא בטיל - בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות".

כבחר המשיך ר' חיים להגיע כל שבת מברכים כאשר שב מהשיבה, להתוועדות של הרבי. "זו הייתה חוויה גדולה לראות את הרבי דורש שעות על שעות, בלי ספר או נייר, כ'משה מפי הגבורה'", סיפר לימים. "כן אני זוכר את ה'לחיים' שהיה נותן".

אחת החוויות שליוו אותו שנים ארוכות, עליה חזר רבות באוזני תלמידיו, הייתה מעת ההקפות של שמחת תורה בשנת תשכ"ה, בימי בחירתו. "זה היה בערך בשעה ארבע לפנות בוקר", סיפר, "אני זוכר שכיבדו את הרבי בהקפה האחרונה, והכריזו 'כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א מכובד בהקפה האחרונה', כנהוג בבית חב"ד, ואז שרו את הניגון המפורסם ששרו גם בשנחאי בכל השמחות בישיבת מיר, שחובר על ידי אביו של הרבי, רבי לוי יצחק. כשהגיעו ביאתה הראת' לפסוק של 'ואמר ביום ההוא' ראיתי יהודי שהגיע זה עתה מרוסיה. ראיתי את העיניים המיוסרות והמיוגעות מכל הסבל שעבר, ופרצתי בבכי כשהמשיכו ואמרו 'הנה אלוקינו זה', במבט לאחור רואים כמה הם חיכו ל'יום ההוא', לרגע הזה, כדי להגיד 'הנה אלוקינו זה'. כמי שנאלו זה עתה מרוסיה, הם עצמם חשו וראו כמה הם ציפו לרגע הזה שבו יוכלו לומר 'הנה אלוקינו זה'".

וכמוכן אצלי".

לאחר שנישא, עלה הגר"ח וואלקין לישראל, התיישב בירושלים וקבע את לימודיו בישיבת מיר בראשות הגאון הגדול רבי חיים שמואלביץ. הגר"ח שמואלביץ קירבו במיוחד כפליט מימי שנחאי וממנו קיבל רבות בתורת המוסר. לאחר שנים רבות, התמנה לכהן כרב בישיבת 'אש התורה' בעיר העתיקה בירושלים, שם עסק בקירוב צעירים לאביהם שבשמים. בהמשך עבר לפתח תקווה וכיהן כמנהלה הרוחני של ישיבת 'אור ישראל'. כאן קבע לימוד בחברותא בספר התניא עם הגה"ח רבי דוד חנוני, רב קהילת חב"ד בפתח תקווה וחבר בית דין רבני חב"ד.

בשנת תשמ"ט, לאחר פטירתו של המשגיח בישיבת עטרת ישראל, הגה"ח רבי מאיר חדש זצוק"ל, עלה לירושלים והתמנה למשגיח בישיבה בה כיהן עד יום פטירתו.

הוא ניחן ביכולת להעביר דברים עמוקים בשפה בהירה וברורה. "הוועדים שלו", מספר אחד מתלמידיו, "היו מאוד עמוקים, אבל מאידך למרבה הפלא היו בהירים ונהירים וכל תלמיד היה יכול להבינם". יסוד מוסד בתורתו היה החשיבות בהקפדה על המצוות שבין אדם לחברו והכבוד לזולת. בתלמידיו השריש אהבת ישראל לכל יהודי באשר הוא. "זה היה ייחודו של רבנו", אומר אחד מתלמידיו, "הוא היה איש של כלל ישראל. דאג לכל אחד וקירב את כל החוגים בלי לחשוש מכל ביקורת".

היה זה מהדברים שרבי חיים התפעם לראות אצל הרבי, דברים אותם הגדיר כתובנות של מנהיג. "הוא היה הסמל של הטוב, של הדאגה לכל יהודי בכל פינות עולם", אמר והוסיף: "לא היה יהודי שלא נכלל בדאגה שלו".

## כל תלמיד נבן יחיד

רבי חיים עצמו ניחן בסגולות אלו אותן ספג מרבותיו כפי שמספר תלמידו. "המשגיח היה כאב לנו. הייתה תקופה שלאחר שלמדתי אצלו עברתי לישיבה אחרת לחיזוק. באתי אליו וסיפרתי לו על קשיים שיש

"הכול היה מורא'דיג  
והותיר עליי רושם שלא  
ימחה. כל ימי חיי אזכור  
את הרבי. כל ההופעה  
הפומבית שלו הייתה  
מרתקת, כיצד הוא מלהיב  
את הציבור. לא היה גבול  
לכוחותיו. ממש כוחות  
אדירים"

## הרגשתי חרדת קודש

בשנת תשכ"ו הוצע לרב וואלקין נכבדות עם רעייתו הרבנית, בת למשפחת רבי יוסף מתתיהו ענגל, שהיה יהודי חסידי חס ולבבי שגם התגורר בשכונת והיה מקורב לחב"ד. "חותני היה ניצול שואה", סיפר, "יהודי שעבר את המחנות, וכשאמר לי שהוא מאוד רוצה שאכנס לפני החתונה ליחידות עם הרבי, אמרתי: לא רק שאני מוכן, אני רוצה. אחר כך הוא אמר לי: 'ביום פלוני בשלוש לפנות בוקר מתכים לנו', ונכנסנו שנינו. "זה היה משהו מדהים. אני לא זוכר דברים שדוברו אז, חוץ מ'מזל טוב' וברכות לחתונה, אבל הרושם של הקדושה, של הפחד מאיש כל כך מורם וכל כך קדוש, איש כל כך ענק, היה עצום. ענק. אני זוכר עד היום הזה איך הרגשתי חרדת קודש ואיזה רושם עמוק וחודר זה השאיר אצלי". בכלל גם חותנו הקפיד פעמים רבות להגיע לרבי עם הילדים והנכדים "כדי שיראו ויחוו את החוויה של חלוקת הדולרים לצדקה", סיפר המשגיח. "יש לנו כמה תמונות שבהן נראה הרבי נותן לילדים שלנו דולרים. וכך, חב"ד שוכנת עמוק בתוך משפחתנו - אצל האבא, השווער



# אותיות מ'תורת שלום'

מאוצר התועזויות כ"ק אדמו"ר הרשב"ב זי"ע

במדור זה יובאו בכל פעם קטעים מיוחדים מתוך הספר 'תורת שלום', המכיל אוצר בלום של שיחות ודיבורי קודש מאת כ"ק אדמו"ר הרשב"ב זי"ע, כמועדים ויומי דפגרא, כפי שתורגמו ועובדו ללשון הקודש בידי הגה"ח הרב טוביה בלוי, בהוצאת קה"ת

## בכל דרכיך דעהו

תפילה בכוונה // תפילין שנמצאו פסולות אחרי שבטנים שנים // מחשבות זרות המבלבלות // עצה יעוצה לדרכי עבודה גם כשטרדות הפרנסה מבלבלות

הדברים בפנימיות לב בעל המלון והתוודה לפניהם שמיום היותו בר מצוה לא בדק את התפילין. מיד פתחו את התפילין שלו ומצאו שבבי עץ במקום הפרשיות. בעל המלון פרץ בבכי במר נפשו שכן התברר שכל ימיו היה "קרקפתא דלא מנח תפילין" (והוא היה אז בן למעלה משבעים שנה), ואמר הרה"ק רבי אלימלך לאחיו שיטבול ויכתוב פרשיות חדשות וימשיך בהן מוחין לכל השנים (אך לא עלה בידו להניחם).

תפילין אלה באו אחר כך לירי הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע, ומעשה שהיה כך היה: המנהג היה בברדיטשוב בחברא קדישא גחש"א (גמילות חסד של אמת) לקחת מכל איש שטיפלו בו, כערבון עד לתשלום המגיע ממנו, את התפילין שלו. בעל המלון הנ"ל היה גר ביישוב שבסביבת ברדיטשוב, ולאחר מותו לקחו הגבאים את התפילין שלו מבלי שידעו את מהותן. כעבור זמן נאבדו הרה"ק רבי לוי יצחק התפילין שלו והלך למקום שבו היו מונחים הערבונות של החברא קדישא, והגזבר פתח לו את התיבה, ואז חיפש עד שהגיע אל התפילין הללו ולקח אותן לידו (כפי שידוע סיפור מעשה זה לכל).

לאחר לבישת הטלית והתפילין אין להתחיל מיד "הודו". תחילה יש להתבונן מעט בענין מסויים, כגון בענין "יש מאין", או בענין "סובב ומלא", או בענין נעלה יותר. יש במה להתבונן, אך צריכים לרצות. לאחר מכן יתפלל אפילו עם פירוש המלות בלבד, אך עליו להאזין היטב למלים, שאז ימצא במלות התפילה מתוכן הענין שבו התבונן. העסק ימשיך להתנהל. ברם, אל יחשוב כי ודאי לא יפסיד כלום בעסק מחמת השעתיים של התפילה. לאו דוקא, יתכן שאף יפסיד מכך, אבל מה לעשות והדבר הכרחי, כמו השינה והאכילה וכו'. כן אין להתפלל משום שבזכות זו ישלח לו ה' סיוע בעסקו, כי דרך זו אינה משובחת, כמבואר בכתבי קודש של אדמו"ר האמצעי, (גם רש"י בהתייחסותו למאמר חז"ל בשבח "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני כו", מסיים: "אם רגיל בכך"). ההתמסרות לשעתיים אלה צריכה להיות במחשבה של "יעבור עלי מה", כלומר - יהיה עם העסק מה שיהיה שהרי הדבר הכרחי, לפחות כמו אכילה וכו'.

עשו נא כפי האמור. בחנוני נא, בחנוני נא, בחנוני נא - ותיווכחו לדעת כי יהיה לכם הרגש פנימי, שגם לאחר התפילה, תוך כדי שהייה בעסק, לא יישכח לגמרי, והעסק יהיה עשוי בהכשר. אדם צריך לקבוע לו פרנסה ולעסוק בכך, אך לא להפריז בזה ולא לדבר שקר ח"ו. אפשר להשיג פרנסה בכשרות מבלי לדבר דברי שקר ומבלי לעשות דברים שאינם אמיתיים. בנוסף לזה ההוצאות תהיינה רק על דברים שיש הכרח בהם. אמנם פרט זה תלוי גם בבני הבית, אך כיוון שהפרנסה נעשית בכשרות ודאי שלא תנוצל למטרה בלתי רצויה, כדוגמת ה"מן" שלא היתה בו פסולת וכולו נוצל רק לצרכים הדרושים, למקום הראוי.

**[שאל השואל: מה לעשות כשמישהו לא יכול להגיע לעשייה כפי שמבואר ב"מאמר"? והשיב:]** מדוע אין אנו יכולים לעשות, והרי יש לנו במה להגיע: יש לנו תורה וחסידות, ו"הבא ליטרה מסייעין בידו". האם ח"ו בטל המאמר "הבא ליטרה" כו'?! העיקר הוא להרגיש את ההתבוננות בפנימיות, כי באופן "מקיף" גם "גנבא אפוס מחתרתא כו'".

**[שאל השואל: ואיך להגיע לזה? והשיב:]** יש לעשות חשבון בנפשו שלאכילה, שתייה, שינה, ועוד דברים, הפחותים מאוד, הוא מקדיש שש עד שמונה שעות ביממה, שבהן אינו עוסק בשום עיסוק לפרנסתו, משום שדברים אלה הכרחיים לקיום הגוף, ולמה יגרע מעמדתן של השעתיים שאותן יש להקדיש לתפילה? הכוונה שילמד תחילה חסידות לפני התפילה, ובעיקר להתבונן בזה, ולאחר מכן יתפלל. גם אם יתפלל רק ב"פירוש המלות" (=בהבנת המשמעות הפשוטה של המלים) - ודאי ימצא גם בזה את תוכן ההתבוננות של דברי אלוקים חיים, והלא זה הכרח לקיום הנפש שהוא האור, ומה גם שמעט אור דוחה הרבה חושך. העסק לא ילך לאיבוד, ואין הוא תלוי בשעתיים אלה. עובדה היא שיש בני אדם שישנים ומבלים עד שעה 10-11 ומנהלים עסקים גדולים ואין העסק נעצר בגלל זה. לכן עליו לתאר בדמיונו שבשעתיים אלה של התפילה הוא עדיין ישן, והעסק ימשיך כרגיל. העיקר הוא שמיד בהקיצו משנתו לא יחשוב על עסקיו, כיוון שאת זה הוא יספיק עוד במשך היום, ואת השעתיים הראשונות יקדיש לענין התפילה.

**[השואל המשיך לשאול: ומה לעשות שגם בזמן התפילה לא מורגשת שום פנימיות, והשיב:]** ודאי שאם יחטוף ללבוש את הטלית והתפילין ויתחיל מיד בתפילה בלי שום הכנה והתבוננות לא ירגיש דבר. אך יש תחילה ללמוד פרק תניא או מאמר דא"ח, והעיקר לדעת אותו היטב ולקלטו במוחו, כלומר - לדעת מה היא המסקנה הנדרשת מלימוד זה, ולהתבונן בזה לפני לבישת הטלית והתפילין.

יתר על כן: כבר עם כתיבת ה"פרשיות" בתפילין, עוד לפני קיום מצוות הנחת התפילין, נכנסה בהם השראת "מוחין" (= הדרגות העליונות שבעשר הספירות - המתרגם), כפי שנאמר בכתבי קודש של אדמו"ר האמצעי נ"ע - שהסופר "ממשיך" בתפילין, בכתבתו, את ה"מוחין" - ואילו עם קיום מצוות ההנחה "ממשיך" בהם את הרצון העליון.

כך יובן סיפור המעשה של האחים הרה"ק רבי אלימלך והרה"ק רבי זוסיא בהיותם בדרך במלון, התחיל הרה"ק רבי זוסיא לבכות ולהתוודות על אשר מימיו לא הגיה את התפילין שלו. כידוע היתה דרכם, בראותם פגמים על הזולת, לדבר איש אל אחיו כמי שהפגמים הם בו עצמו עד אשר נגעו הדברים ללב הזולת. ואכן, גם כאן נגעו



לי באותה ישיבה וביקשתי את עצתו. הוא יעץ לי מה שיעץ וסברתי שבזה הסתיים העניין. אך מה שקרה הוא שלאחר כמה ימים הופתעתי שהמשגיח הגיע לבקר בישיבתי, הוא רצה לראות שהכל בסדר איתי."

המשגיח הצטיין בכך שהתייחס לכל אחד מתלמידיו כבן יחיד, כאל אישיות מיוחדת, כל נשמה יהודית הייתה חשובה לו. "מיום עומדי על דעתי", אמר, "חונכתי עד כמה גדול הוא כבוד הבריות, כי אין אדם שאין בו ייחוד, אין אדם שאין לו מעלה. אין אחד שאין בו משהו מיוחד שראוי להערכה. בכל אדם יש למצוא את מה שהוא מיוחד ונעלה בו."

כפועל יוצא להשקפתו זו היה המשגיח יוצא ובא בקרב כל החוגים. בכל מקום שהתבקש לבוא ולחזק מדברותיו, לא חס על כוחו והיה בא בחפץ לב. הוא הגיע לשיחות חיוזק במוסדות בית יעקב ובאזוני בני ישיבות ספרדיות, הופיע בישיבת מרכז הרב לאחר הפיגוע הנורא שהתרחש שם, ואף כיתת רגליו לחו"ל בעשייתו להקמת מוסדות תורה בטורונטו, וגם עד ארגנטינה ודרום אמריקה הייתה פרושה רשתו.

לא אחת היה מדבר עם תלמידיו גם על הרבי, בהעלותו זיכרונות מהימים בהם הסתופף בצילו. "הוא אמר", סיפר אחד מתלמידיו, "כשהייתי רואה את הרבי הייתי רואה מראה אלוקים".

"אותי אישית", ממשיך ומספר התלמיד שבדבריו פתחנו, "הוא חיזק מאוד. כאשר התקרבתי לתורת חב"ד, הוא עודד אותי. היה מקרה אחר של תלמיד שהתקרב לחב"ד והוריו היו מודאגים, והוא פנה להורים והרגיע את חששותיהם."

לימים שב רבי חיים לבקר בשכונת ילדותו בקראון הייטס, והתרגשות רבה תקפה אותו. כל זיכרונות נעוריו שבו וניעורו בו. "ביקרתי בבית הכנסת של אבא", סיפר, "רציתי לראות איך הוא פועל היום וגילתי שהוא עומד על תילו וממשיך להוות מרכז לתורה ותפילה. צעדתי ברחוב קינגסטון וקניתי שם תקליטים של ניגוני חב"ד שמאוד ריגשו אותי. וגם, זה העיקר, ביקרתי ב-770, ובבת אחת כל הזיכרונות חזרו וצפו. נכנסתי לבית המדרש וראיתי איך לומדים שם היום בהתמדה, ונזכרתי שבאותו בית מדרש היו עומדים מאות אנשים – לא אלפים, זה לא היה כמו היום – על הספסלים ומאזינים ברוב קשב להתוועדות עם הרבי. ביקשתי להיכנס לחדרו של הרבי ונתנו לנו רשות, ראינו את השולחן של הרבי וכסאו שנתרו על עמדם כל השנים כבחיים חיותו, ואמרתי פרקי תהילים במקום המקודש, 'מלמד שהמקום גורם', מקום לתפילה שמאות אלפים שפכו בו את ליבם ונושעו בישועה מפעולת אותו צדיק. בעזרת השם", סיים, "אני בטוח שהתפילות פעלו למעלה ונזכה לכל הדברים שביקשתי עבורם".

**[המשיך השואל לשאול: והרי מיד בקומו משנתו מתחילות להתרוצץ המחשבות בעיני העסק המבלבלים ואינן מאפשרות בשום אופן לתת מקום לשום התבוננות? והשיב:]**

הלא ראשית העבודה במקדש היתה תרומת הדשן מקרבנות אתמול. גם עתה – ראוי היה להתחיל את העבודה בתיקון חצות, אך כיום סבורים שתיקון חצות נועד רק לחסידים גדולים. יש איפוא להתחיל, לפחות, מקריאת שמע שעל המטה – לסקור במחשבה את כל המחשבות והדיבורים שהיו במשך היום, ולהתבונן כיצד ובמה חלף הזמן, והאם ראוי שכך יהיה גם בעתיד ושכך יעבור הזמן. הרי בזה ודאי אפשר להעמיק את המחשבה ולמצוא שלא טוב שהמצב יימשך כמו עד עתה. ההתעמקות צריכה להיות באמת ממש, והמבחן אם אכן זה כך באמת הוא אם הוא טועם בזה טעם של מרירות עד כדי בכיות בפועל. כאשר אדם נמצא בינו לבין עצמו מסתלקת כל הטקסיות המלאכותית. לאחר עבודה זו תהיה השינה באופן אחר, ובקומו משנתו ידאג מיד לנפשו ויקדיש את השעה הראשונה ללמוד כאמור לעיל ולהתבונן מעט ולהתפלל. כפי שאמר אדמו"ר האמצעי שבימי החול די אפילו ב"פירוש המלות", מה שאין כן בשבת קודש, (והמושג "די בכך" מלמדנו שלכתחילה צריך הדבר להיות באופן אחר).

עליו לחשוב כי כאשר ילך לעסקיו יהיה שקוע כולו בעניני העולם והעסקים, ולכן צריך כל רגע מזמן התפילה להיחשב בעיניו כמצויא וממילא יטעם טוב טעם בכל מלה ממש. באופן כזה הרי אין ספק שגם לאחר התפילה לא יישכחו הדברים, ואלה יהיו לזכרון בין עיניו גם בשעת העסק, גם אם יהיה לו מגע עסקי עם גוי, או עם יהודי הקרוב אל צד ההיפך (אי אפשר לומר על יהודי שהוא "דבוק" ח"ו אל ההיפך, אבל "קרוב" עלול להיות) שיכול לקלל יותר מן הגוי, הרי הטבע הוא לחוש קירוב דעת אל מי שמקבלים ממנו קורת רוח (גם אם הלה מתכוון לטובת עצמו) כך שעלול להיגרם לו נזק רוחני ח"ו – הרי אם ינהג כאמור לעיל ויישאר רושם בנפשו מן התפילה, יצטמצמו הדיבורים האלו רק בזמן ובעיני העסק, ולאחר מכן לא ירצה להכירו יותר, ואדרבה: העמידה בנסיון זה תתן עזר וסיוע לעבודת ה', כמאמר: "כד אתכפיא סטרא אחרא לתתא – אסתלק יקרא דקוב"ה ככולהו עלמין". והעיקר למסור את כל העצמיות לעבודה הרוחנית, כך שבזמן הלימוד והתפילה יהיה מופשט מן ה"לבושים" של עניני העולם, כמו, למשל, אדם הפושט את לבושו בזמן השינה, למרות שהוא יכול לישון בבגדיו.

**[השואל הוסיף לשאול: מה לעשות אם מיד בקומי]**

**משנתי מצאתי מברק מעיני העסק? והשיב:]** הלא המברק הגיע זמן רב לפני כן, אלא שלא רצו להעירך משנתך כי חסו עליך, ומדוע אם כן לא תחוס אתה על עצמך?!

– מדוע אתם אומרים שאין ביכולתכם להגיע לדרגה הנדרשת ולהשיגה? עשו! התחילו מיד בעשיה. עשו, עשו, עשו כך ותיווכחו לדעת שתגיעו ותשיגו. אלא שיש להיזהר שלא לקיים את התפילה ב"בליטה", כי בליטה אינה כשרה כלל, והרי זה כמו "זקף לבינה והשתחוה לה" שזה ענין של עבודה זרה ר"ל. הלאי שיהיו החסידים של עתה כמו "בעלי בתים" בדורות הקודמים.

– עשו נא כפי שאמרתי ותיווכחו שאתם מסוגלים, אלא שאינכם רוצים. ידוע על רבי בנימין קלצקער שבעמדו פעם בחוץ של העיר ריגא ליד רפסודות העצים שאותם עמד להשיט במסגרת עיסוקו במסחר העצים – שקע בהתבוננות בעניני חסידות משך חמש שעות רצופות. כאשר הביעו לאחר מכן בליאה באזוני על כך, הגיב: מה הפלא? בעיני פליאה גדולה היא העבודה שאומרים "אחד" בעת קריאת שמע וחושבים אז על עצים בחוץ ריגא! אדמו"ר [רבנו הזקן] אמר עליו שהוא קיים "בכל דרכיך דעהו", שכן העסק לא מהווה אצלו הסתרה. זה ההבדל בין ספרי המוסר הקודמים לחסידות לבין החסידות: ספרי המוסר מלמדים את האדם להיות מופשט מעיסוקים גשמיים, ואילו החסידות משפיעה עליו גם בהיותו בעסקיו, שכן העסק אינו סותר לעבודת ה'.

(מתוך תורת שלום, פורים תר"ס, סעיף ג)

תודה לשבועון 'כפר חב"ד' על העזרה בהכנת הכתבה

ספרי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער  
חמישי

קובץ  
שלשלת האור

קונטרס

# עץ ההי

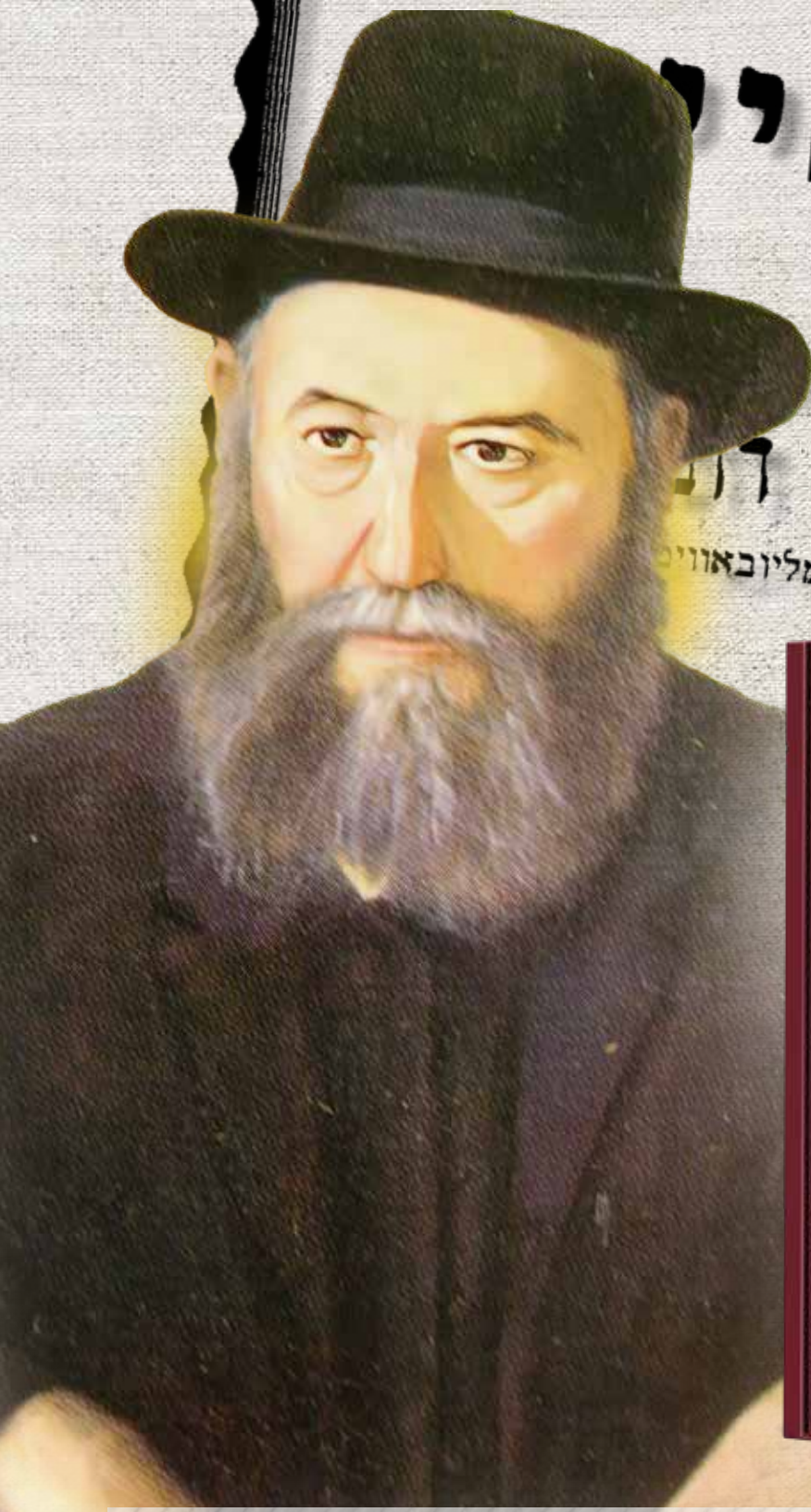
מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפ

## מוהר"ר שלום דו

וצומללה"ה נבג"כ זי"ע מליובאוויטש







# לטעום מזבץ החיים

לקראת הופעת הספר 'קונטרס עץ החיים' מאת כ"ק אדמו"ר הרש"ב זי"ע, במהדורה חדשה ומבוארת - **שיזפיע לראשונה ביריד החסידות בנייני האומה לקראת י"ט כסלו** - זכינו לשיחה מעמיקה ומאלפת עם העורך, הגה"ח הרב אליהו קירשנבאום, משפיע בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית נפר חב"ד ודיין בבית ההוראה בכפר חב"ד • מה פשרו של הקונטרס המיוחד וכיצד הוא נוגע לא רק לעובדי ה' בדורות הקודמים אלא גם לימינו אלה • מהי הדרך הראויה המוצעת בו ללימוד סוגיה והאם אין זה יומרני לשאוף לשלמות כזו • עץ החיים ועץ הדעת

## הרב מנחם לוינשטיין

חוג שיש לו די בחורים שש לעשות. וכל אופן, בדרך כלל הקמת ישיבה חדשה אינה מבטאת משהו עקרוני וחדש בדרך עבודת ה'.

אבל החלטת הרבי הרש"ב על פתיחתה של ישיבת 'תומכי תמימים' הייתה החלטה עקרונית ומהותית, המבטאת פריצת דרך בשיטת חסידות חב"ד והבאתה גם אל תלמידים צעירים. די אם נציין את המקובל במסורת החב"דית, שטרם קבלת החלטה זו נמלך הרבי בינו לבין עצמו והשתטח על ציוני הקודש של אבותיו הק' במשך כעשר שנים. אין איתנו יודע עד מה, אבל ברור שדבר זה משקף את חרדת הקודש ואת המשמעות הכבירה של פתיחת ישיבה זו.

החידוש הגדול בישיבה זו הוא אשר כחלק מסדרי הלימוד הקבועים של הישיבה, סדרים שהתווה וקבע הרבי עצמו, מקדישים תלמידי הישיבה זמן ניכר ללימוד החסידות. דבר זה היה יסוד עיקרי בהקמת הישיבה: שמונה שעות ביום ללמדו התלמידים נגלה, וארבע שעות יוקדשו על-ידם ללימוד החסידות בצורה שיטתית ומעמיקה.

ייסוד ישיבה כזאת בישר על מהפכה גם בעולם החב"די עצמו, שעד אז לא היה מורגל לכך שבחורים צעירים, על כל

כ תרים רבים נקשרו לתורתו של כ"ק אדמו"ר רבי שלום-דובער מליובאוויטש (המכונה "הרבי הרש"ב") זי"ע, החמישי בשושלת אדמו"רי חב"ד, שהשבוע בכ' בחשון מלאו מאה שישים ושתיים שנה להולדתו בשנת תרכ"א בעיירה ליובאוויטש. מפעלו העצום ורוב יגיעו בביאור תורת חב"ד, הם מהשערים המרכזיים דרכם צריך לעבור המבקש ללמוד ולהבין את תורת חב"ד באופן יסודי ומושכל, ועד היום, בהיכלי הישיבות החב"דיות תופס הלימוד בתורתו חלק עיקרי.

מלבד מאמרי החסידות שאמר וכתב במשך שלושים ושבע שנים, מהם נדפסו עד עתה עשרות כרכים, תופסים מקום מיוחד ארבעה חיבורים שכתב, שנקראו בפי החסידים 'קונטרסים'. אחד מהם הוא החיבור שבו אנו עוסקים - 'קונטרס עץ החיים' אשר נכתב כהדרכה עבור תלמידי ישיבת 'תומכי תמימים' שייסד הרבי הרש"ב בשנת תרנ"ז.

ישיבה זו הייתה הישיבה החב"דית הראשונה בעולם. מקובל להתייחס להחלטה על הקמת ישיבה כעניין של מהיבך, שכל

המשתמע, יעסקו בלימוד מסודר של תורת החסידות, דברי אלוקים חיים. עד אותה תקופה, לימוד החסידות היה שייך בעיקר לאברכים וחסידים מבוגרים, אנשים שרתחת הדמים של ימי הנעורים כבר פסקה מהם, והינם בעלי דעה רחבה, מיושבים בדעתם, שכבר רכשו לעצמם ידיעות רחבות בש"ס ופוסקים.

עם ייסודה של הישיבה המחודשת החלה דרך חדשה בחינוך של שיטת חב"ד והפצת ולימוד תורתה: תורה זו החלה להיות נלמדת כשיטה, כמשנה סדורה ומעמיקה, לכל אחד מצעירי עדת החסידים וגם לאלו שמחוצה לה, המבקשים להיות תלמידי ישיבה המקדישים את שנות הנעורים שלהם ללימוד תורה.

דבר זה הצמיח בדור הבא מאות רבות של 'תמימים', בוגרי ישיבת 'תומכי תמימים', אשר מוחם וליבם היה חדור בהשגת אלוקות כדרך שיטת חב"ד. הם הם אלה שעמדו לימים על משמר קיום המצוות והרבצת התורה ברוסיה הקומוניסטית במסירות נפש עילאית, והם שהעמידו תלמידים ותלמידי תלמידים החדורים באש של קדושה לאפים ולרובות בדורות המאוחרים יותר.

כאמור, קונטרס 'עץ החיים' עוסק בביאור ייעודה של ישיבה מיוחדת זו, ונותן הדרכה מפורטת לתלמידיה.

לקראת יריד החסידות ב"ט כסלו הבעל"ט, יוצאת לאור על ידי ספריית 'מעיינותיך' מהדורה חדשה של קונטרס 'עץ החיים' בצורה מאירת עיניים, ובליווי ביאור, מראי מקומות והוספות חשובות. לרגל עובדה משמחת זו, ביקשה מערכת 'כי קרוב' לשוחח עם הרב אליהו קירשנבאום שליט"א, משפיע בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית כפר חב"ד, המכהן גם כדיין בבית ההוראה כפר חב"ד, אשר ערך את הביאור למהדורה החדשה, אודות קונטרס ייחודי זה, ולדלות עבור הקוראים נקודות נחוצות בעבודת ה' מתוכו ולהטעימם מעץ החיים.



## ייחודה של ישיבת 'תומכי תמימים'

לפני שנעסוק בגוף הקונטרס, נפתח בשאלה הבאה: מהי באמת הסיבה שהביאה את הרבי הרש"ב, בדור החמישי של חסידות חב"ד, להחליט על הקמת ישיבה?

"הסיבה שהביאה את הרבי להרחיב באופן מהותי את סדר הפצת המעיינות ולייסד ישיבה לתלמידים צעירים שבה משולב סדר קבוע של לימוד החסידות כמה שעות ביום", פותח הרב קירשנבאום בנועם שיחו, "נאמרה ונכתבה על ידי הרבי הרש"ב עצמו כמה פעמים.

"נקודת הדברים היא: ישיבה זו נפתחה לא רק כדי שתהיה ישיבה נוספת אשר ייעודה הוא להגדיל ולהרחיב את לימוד הנגלה ולייצר מקום תורה בעוד נקודה ברחבי רוסיה; ישיבה זו נוסדה כדי לתת מענה לחסר מהותי שהורגש בקרב תלמידי הישיבות הצעירים של אותה התקופה, ולהחלטה על פתיחת ישיבה ייחודית זו היו השלכות רחבות במאבק האיתנים שהתחולל על שמירת הגחלת היהודית במדינה שבה חיו רוב מגיני ורוכ בני ישראל באותה תקופה.

"כך כותב הרבי הרש"ב בקיצור בקונטרס 'עץ החיים' וזה לשונו (פרק כב): 'הדבר אשר הביאנו לייסד אגודתינו, כאשר ראה ראינו אשר התורה חוגרת שק עב מאד ועוסקים שלא לשמה כלל, והרבה מהצעירים הלומדים תורה אין בהם יראת שמים כלל והמה ותורתם משוקעים באתר דמותא ממש ר"ל'; ועל כן 'תכלית יסוד אגודתנו' הוא - 'אשר הבחורים העוסקים בתורה הנגלית יהיו יהודים יראים ושלמים עם ה' ותורתו', וזאת על ידי עיסוקם באופן קבוע בלימוד החסידות כפי שמאריך בקונטרס.

"הדברים שנכתבו כאן בקיצור ובלשון מעט מעורפלת, ונתפרשו בהרחבה יותר באחד ממכתביו של הרבי הרש"ב, מכוונים למצב הרוחני הירוד שהתפשטה באותן שנים בישיבות הגדולות והוותיקות במזרח אירופה. אחרי שהתפשטה בגרמניה ובארצות מערב אירופה דמות 'היהודי החדש', רחמנא ליצלן, שביקשו ה'משכילים' לעצב, לצד התעמולה הגדולה של התנועה הציונית החילונית שסחפה רבים מבני הנוער, החלו הרוחות הזרות לנשב גם בהיכלי הישיבות ברוסיה וליטא.

"תלמידים רבים נחשפו לספרות זרה ולתרבות הנוכרים, וזו נתנה

בהם את אותותיה. רבים מיראי ה' איבדו את החיות בקיום המצוות, קבוצות לא מבוטלות נשרו מהישיבות לעולם החילון וההשכלה. התחושה בין המשכילים החדשים הייתה שגלגל ההיסטוריה נע לטובתם, וזהו רק עניין של זמן עד שהמאבק יוכרע ח"ו לצידם.

"על רקע זה הקים הרבי הרש"ב את ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש, ישיבה ששמה ללעג את 'הנחות' העולם החדש, והייתה בית גידול לעובדי ה' שמסרו את חייהם להרבצת התורה וחיזוק היראה בקהילות ישראל".

נעבור כעת לקונטרס דביה עסקינן - קונטרס 'עץ החיים'. מהו הרקע לכתיבתו של קונטרס זה?

"ראשית כל יש לציין שהרבי הרש"ב החשיב וייקר מאוד את קונטרס 'עץ החיים', והוא נכתב כמעין אגרת הדרכה היוצאת מעומק נפשו אל תלמידי הישיבה שהיו יקרים מאוד ללבו.

"אם מעיינים בסוף הקונטרס, שם מוסיף הרבי מעין 'מילים אישיות' לתלמידי הישיבה, ניתן להבחין ביקור ובחביבות שייחס הרבי לתלמידי הישיבה וחפצו הפנימי בהצלחתם.

"עוד יש לציין, שהרבי זי"ע ביקש להדפיס מחדש את קונטרס 'עץ החיים' בשנים האחרונות לחיים חיותו בעלמא דין, בשנת תש"א, והוא עצמו עמד וחילקו בידו הק' לאלפי יהודים שעברו לחלות פני קדשו ביום כ' חשוון, יום הולדתו של הרבי הרש"ב.

"בהתוועדות שנערכה בסמיכות לכך, הרבי אמר שמטרת ההדפסה המחודשת והחלוקה לכל אחד ואחד היא כדי לעורר על לימוד קונטרס זה ובאופן שמביא לידי מעשה, ועל מנת להדגיש שתוכנו של קונטרס מיוחד זה תקף לחלוטין גם בדורנו.

"זו נקודה מאוד מעניינת וחשובה: קונטרס זה הוא היחיד מבין הקונטרסים של הרבי הרש"ב שהרבי הדפיס וחילק בעצמו, כאשר הרבי מדגיש ואומר שהמטרה בזה היא להראות שתוכן הדברים והדרישות שבקונטרס הם עכשוויים ואקטואליים גם בתקופתנו, עשרות רבות של שנים לאחר כתיבת הקונטרס בשנת תרס"ד, ולאחר כל השינויים הרבים שנעשו בעולם החיצוני, ומעברה של ישיבת 'תומכי תמימים' מהעיירה הקטנה והנידחת ליובאוויטש לכל קצות העולם המודרני.

"גם בעולם שונה זה - הדרישה הפנימית והתקיפה של הרבי הרש"ב מתלמידי ליובאוויטש בעינה עומדת ובכל תקופה.

"נקודת הדברים של הקונטרס היא: הרבי הרש"ב שוטח בו את דרכו ושיטתו הק' באשר לדרך היחידה בה אפשר לעמוד בטוחים נגד רוחות הזמן, אויבי הנשמה היהודית מבחוץ, אבל גם מבית, מתוך האדם עצמו.

"אמנם להתמודדות הרוחנית של מבקשי ה' היום יש פנים אחרות, אבל בין שהאויב הוא מבחוץ, ובין שהוא המ'לך זקן וכסיל' שבפנים, ולכל צורותיו השונות של אותו 'כסיל' המשתנות מדור לדור - לעובד ה' דרושות עוצמות מיוחדות כדי לא ליפול לבאר שחת, ובגילוי והתעוררות עוצמות אלו עוסק הקונטרס".



## 'המחלה הכרונית' ותרופתה

האם תוכלו לתמצת בקצרה את נקודת הדברים - מהי שיטתו של הרבי הרש"ב ביחס לשאלה כיצד לעמוד מול רוחות הזמן?

"בחלקו הראשון של הקונטרס, הרבי הרש"ב מבאר את היסודות והעקרונות של העניין על פי מאמרי חז"ל בגמרא ובזוהר, ונקודת הדברים היא זו: תכלית בריאת העולם היא שבני ישראל ימשיכו אור אלוקי בעולם. כלומר, שכאן למטה, בעולם התחתון, יאיר בבני ישראל אור אלוקי עליון, הבא לידי ביטוי ברגש של אהבה ודביקות הנשמה האלוקית של היהודי במקורה, הקב"ה.

"הדרך של בני ישראל לעשות זאת היא באמצעות קיום המצוות, וביתר שאת - על ידי לימוד התורה. שבאמצעותה נמשך אור אלוקי עצום המאפשר לנשמה להרגיש אלוקות באותו האופן שהאור האלוקי מאיר למעלה, ללא כל צמצומים.

"אור עליון זה הוא הוא 'כוח התורה' הנותן ליהודי את היכולת



# הגר"ח מבריסק וקונטרס 'עץ החיים'

כידוע, בין הרבי הרש"ב והגאון רבי חיים מבריסק שרר יחס חם וידידותי, הם עמדו בקשרי פעולות שונות למען יהדות רוסיה ואף נפגשו בכמה הזדמנויות.

את הסיפור הבא, אודות תגובתו ויחסו של הגאון מבריסק לקונטרס עץ החיים, סיפר הגאון החסיד רבי יואל כהן זצ"ל. וכך מופיע בספר 'בדרכי החסידים' (עמ' 483, וראה שם עמ' 463):

כאשר התפרסם קונטרס עץ החיים של הרבי הרש"ב, בו מבואר הצורך והחיוב ללמוד פנימיות התורה כדי שלימוד הנגלה יהיה כראוי, "לשמה", וללא פניות זרות וכיוצא בהן, היו כאלו שהדבר הפריע להם, והם ניסו לגרור את רבי חיים מבריסק לצאת נגד הקונטרס, בטענה שהוא מכוון נגד 'הישיבות הקדושות'.

רבי חיים אמר שכדי לדון בדבריהם עליו לראות תחילה את הקונטרס. הביאו לו את הקונטרס והוא ביקש שיחזרו אליו למחרת. ואכן, למחרת חזרו אליו אותם מתחרירי ריב, אך מה השתוממו לשמוע ממנו את הדברים הבאים: "מה אתם רוצים, הרי הוא צודק".



הרי הוא צודק. הגר"ח מבריסק זצ"ל

המשיך ופירש: כתוב בגמרא (דף יא) "הוא עצמו מחזר אחריו לשורפו, מיכל קאכיל מיניה?!" כאשר אדם מחפש את החמץ לשם שריפתו, לא חששו חז"ל שמא יבוא לאוכלו, שהרי כל מטרתו היא לבערו.

"כך גם בנידון דידן: כאשר לומדים את פנימיות התורה, תורת החסידות, שכל עניינה ומטרתה הגלויה והברורה היא לעורר ולחזק את הקשר עם הקב"ה ולשרוף את ה'חמץ', את הישות והגאוה – הולך ופוחת החשש שמא האדם יאכל מן ה'חמץ' ויגדיל את ישותו. עצם ההתעסקות בעניין החסידות משמרת את האדם מכך".



## ליצור חיבור רגשי

כמדומה שהמושגים 'אהבת ה'' ו'יראת ה'' נתפסים כיום כמונחים גבוהים לבן-זמננו הממוצע. האם אין 'פוטנט' כלשהו שיכול למנוע את הבעיה בצורה המותאמת יותר לאנשים כערכנו?

"ראשית, צריך לדעת שבענייני עבודת ה' אין 'פוטנטים'. שום דבר לא בא מאליו וממילא. שנית, לא פחות חשוב הוא להתייחס לגוף הטיעון המופרך שכביכול מדובר כאן אודות עניינים גבוהים ונעלים שאינם ביד כל אדם. יצירת הנתק הנפשי ממושגים בסיסיים אלה היא טעות מצויה וכואבת בין בני תורה, שגם אודותיה עוסקים בהרחבה כמה מפרקי קונטרס 'עץ החיים'.

"זו לשון הקונטרס (ריש פרק טז): 'הנה כאן מקום אתי ומוכרח הדבר לעורר על ענין אחד אשר רבים טועים בו והוא גרמא בנזיקין', והוא טענת האומרים: 'מה אנו ומה עבודתנו שיהיה לנו אהבה ויראה באמת, ואיך נתבע מעצמנו עניין האהבה ויראה אחרי אשר פחותים אנחנו במדרגתנו?'.

"כלומר: לרברי הרבי, טענה זו היא היא הגרמא בנזיקין' בעבודת האדם, הגורמת לאדם להישאר במצבו החומרי ולא לשנות את עצמו. "באשר לגוף הטענה, היא נשללת על ידי הרבי באמצעות כמה וכמה טיעונים המבוארים בקונטרס. ונקודת הדברים היא שקו המחשבה המנחה את טועני טענה זו הוא, שרק אדם בעל מדרגה, זך ועדין, שייך למצוות נעלות אלו – אהבת ה' ויראתו – התלויות ברגש. אבל לאמתו של דבר, זה בדיוק להפך.

"פירוש: כל אדם, קודם שעבד והתייגע לעורר בעצמו רגש של קרבה לאלוקות, הוא פחות במדרגה ונמשך בטבעו אחר החומריות.

"אם כן, לאחר שאת מציאותו העצמית והגשמית האדם מרגיש בטבעיות, הרי שקשר נפשי כלשהו בינו לענייני אלוקות יוכל להיעשות רק על-ידי יגיעתו בהשגת אלוקות, התבוננות בגדולת ה' וביגיעה לעורר את מידותיו כאמור לעיל. וכדי

להוציא את האדם מחומריות זו אליה הוא נוטה בטבעיות, כפי שהוא נברא על ידי הש"ה, נתן לו הש"ה עצמו את מצוות אהבת ה'.

"וכי למי ניתן הציווי לאהוב את הש"ה? לצדיקים שליכם זך בלבד? אדרבה, הם אינם צריכים את הציווי. הציווי – המביא עמו גם נתינת כוח ואפשרות לקיומו – ניתן במיוחד עבור אלה שבלעדי הציווי ונתינת הכוח ליכם רחוק מאלוקות.

"כדי לרומם את האדם ולאפשר לו להיות מחובר לאמת, לקדושה,

לתורה ומצוות באופן רגשי, השי"ת נתן את הציווי הזה, וממילא גם את האפשרות לקיימו ולממשו, ולהשתל ולתעסק בהתעוררות רגש של חיבור לאלוקות. וכל זה הוא בדיוק הפוך ממה שחושבים ב'עולם'".

ובכל זאת, לכל הדעות אהבת ה' היא דרגה גבוהה שעלולה להישמע 'תלושה' ולא מציאותית עבור כל אדם.

"ברור שאהבה ויראה לאמיתתן אלו דרגות נעלות מאוד, ואדרבה, ככל שלומדים יותר חסידות מבינים עד כמה מדובר בדרגות נעלות ומופשטות. אבל מי אמר שביקשו מאתנו אהבה כמו שהייתה לאברהם אבינו או יראה כמו זו של יצחק אבינו? ולא רק דרגות עצומות אלו,

אלא אפילו דרגות שהיו שייכות לאנשים שחיו בדור או שניים לפנינו – גם זה לא בהכרח מה שאנו מצוים ואנו נדרשים לעשות.

"כדאי, אם כן, לנסות 'לתרגם' את המילים 'אהבה ויראה' לעברית מדוברת, למציאות העכשווית: המשמעות הבסיסית של אהבה היא – חיבור רגשי. ובעניין זה – עד כמה הרגש תופס את האדם, באיזה עומק, באיזו צורה הוא מתבטא, בפרטים אלו ועוד רבים אחרים – קיימת קשת רחבה של דרגות. אבל את עצם הרעיון של חיבור רגשי

**"בחלקו האחרון של הקונטרס, הרבי הרש"ב  
נותן הדרכות בנוגע לאופן לימוד הנגלה. אפשר  
לומר שהנקודה הכללית שבהדרכות אלה היא  
– לא לחפש את עצמך בלימוד, איפה יש לך  
יכולת לדחוף ולחדש סברה נאה, אלא להתמסר  
להבנת דברי התורה עצמם"**

מושג של חיבור רגשי לפי ערכו. לא נדרש ממנו רגש עמוק כמו של ר' חיים בער, אבל כן נדרש שיחבר את מציאותו שלו לאלוקות. כל אדם באשר הוא אדם יש לו מוח ולב, ובאמצעות השקעת מוחו בהשגת ענייני גדולת ה' ואחדותו לפי ערך תפישתו, יוכל לחבר את מציאותו לעניין המושג.



## להתחבר לשאיפה הגדולה

אם מדובר על עצם העניין של חיבור רגשי, לכאורה מצינו דבר זה אצל יהודים פשוטים רבים האומרים תהלים ומקיימים מצווה בהתעוררות הלב, ומדוע יש צורך בלימוד מעמיק בחסידות?  
"יהודי שיש לו התעוררות בלב כשהוא אומר תהלים או מתפלל, בגלל שיש לו אמונה פשוטה בכך שהקב"ה מחיה את כל העולם, והוא מאמין בעומק ליבו שבתפילתו ובמעשיו הטובים תלויים חייו, בריאותו ובריאות ילדיו, זה אכן חיבור רגשי וזה דבר יקר מאוד.  
"עם זאת, ראשית, גם דבר זה לא מצוי אצל כל אדם באופן טבעי, וככל שמתמעטים הדורות הולך ופוחת גם הרגש הטבעי בענייני קדושה. שנית, והוא העיקר: כאשר מדובר אודות אהבה וחיבור רגשי על-ידי לימוד החסידות, מדובר על חיבור לעניין עמוק ונעלה הרבה יותר.

"אנסה לפרט: אהבת ה' פירושה לאהוב את הקב"ה מפני שהוא הקב"ה, לא בגלל התועלת שהדבר מביא לאדם. כשאדם מתפלל בהתעוררות בגלל שהוא זקוק לישועה מסויימת, הרי סוף-סוף סיבת ההתעוררות היא המציאות שלו, ואין בזה יציאה של האדם ממציאותו והתחברות אישיותו לענייני האלוקות שלמעלה ממציאותו.

"התביעה העיקרית של תורת החסידות היא: לדעת ולהרגיש שאין עוד מלבדו. ומשמעות דבר זה בהרגשת האדם היא - הרגשת ביטול בתכלית. ההשלכה של הדבר על עבודת האדם היא שעבודתו לא תהיה עבור עצמו ואף לא בשביל שכר רוחני, אלא שהאדם בהרגשתו יתנתק לגמרי מכל עניין של 'לגרמיה', מנגיעה אישית בעבודתו. "אמנם, אנשים רגילים אינם יכולים להתנתק לגמרי מנגיעה אישית, עד שלא אכפת להם כלל ממציאותם. אבל מה שנדרש הוא שלכל הפחות האדם ידע מהי האמת של עבודת ה', שההשקפה שלו על הדברים תהיה נכונה. ועל כך מוסיפים ואומרים, שלעניין זה עצמו צריך שיהיה גם איזה חיבור רגשי.

"תורת החסידות מבארת בהרחבה שהכוונה בבריאת העולם היא לעשות לקב"ה דירה בתתונים, וזהו צורך גבוה, ואין זה רק בשביל "לצרף את הבריות", צורך הדיוט. אם לומדים את זה ו'מונחים' בזה, כל ההסתכלות של האדם משתנה. כלומר, יש דרך בעבודת ה' שכל תוכנה ושאיפתה היא בשביל לזכות לחיי עולם הבא, שהאדם יודרך ויגיע לגן עדן; אך על פי חסידות אדם מבין, ואט אט גם מרגיש במידה מסוימת, שהוא כלל לא הנושא והוא לא מרכז העניין. הנושא הוא - אין עוד מלבדו. להשי"ת יש תכנית, ואנחנו זכינו להיות אמצעי להשלים אותה.

"כאשר לומדים על זה שוב ושוב ומונחים בזה, מתעוררת בו השאיפה שאל לו להיות שקוע בעצמו, אלא עיקר חייו הוא להתמסר לגמרי לשליחות האלוקית שהוטלה עליו, ללמוד תורה, לקיים מצוות

לענייני קדושה, לקב"ה, לתורתו ולמצוותיו, ברמה כזו או אחרת - יכול כל יהודי לעורר בעצמו.

"זה מה שמדגיש הרבי הרש"ב בחלק זה של הקונטרס: אהבת ה' היא דבר התלוי בכל אחד לפי דרגתו. בשונה ממצוות אחרות שאין בהן חלוקה בין אדם לאדם, שיעורה של מצווה זו מלכתחילה משתנה מאדם לאדם, כל אחד לפי דרגתו ולפי יכולת השגתו. וכדברי הזהר הק' על הפסוק "נודע בשערים בעלה" - "שהשי"ת, 'בעלה' של כנסת ישראל, נודע ומתגלה בליבו של כל אדם משראל כל חד לפום שיעורא דייליה.

"אם כן, צריך לדעת שדבר זה אכן שייך לכולם, והבאתו אל הפועל תלויה בלימוד ובהשגת המוח. ככל שאדם ישקיע זמן ומאמץ בלימוד ענייני אחדות ה' וגדולתו, מוחו יתפעל מעניינים אלו, ובמידה כזו או אחרת זה גם ישפיע על הרגש שבלב ויצור חיבור רגשי כלשהו לעניין.

"איך נוצרת היכרות בין אנשים חדשים? ניקח לדוגמה בחור המופיע באמצע שנת לימודים בישיבה חדשה. בשלב הראשון, לתלמידי כיתתו אין כלפיו שום רגש של חיבור. הוא מרגיש מגוכר. אמנם ככל שעובר הזמן ותלמידי הכיתה מצאו הזדמנות ללמוד עמו בחברותא, לשוחח עמו בחדר האוכל וכו' וכו', הרי לאט לאט הם מכירים אחד את השני, לומדים את צורת החשיבה שלו ורואים את מעלותיו ומכירים את תכונותיו, וכך מתחילים להתקרב בהדרגה, עד שנוצר רגש חיובי כלפי האדם החדש שנכנס לחייהם.

"כך בדיוק מתחילה אהבת ה'. אם תחשוב על זה, תלמד את

הספרים שעוסקים בזה ותתבונן בזה, הנושאים הללו יעסיקו אותך ואת מוחך, ובהכרח שגם האישיות שלך תיתפס לעניין במידה כזו או אחרת. הבעיה היא כאשר לא עוסקים בזה בכלל, וברור ששום דבר לא יבוא מאליה.

"כאשר אדם יתחיל להשקיע את עצמו במחשבה למה הקב"ה ברא את העולם, לשם מה ירדה נשמתו לעולם, מהי מעלתה של התורה וכו' וכו', והוא ילמד על ענייני אחדות ה' וגדולת ה' בעומק שכלו - הוא יתחיל להיות מונח בעניינים אלו, וגם הרגש שלו יתחיל להתחבר לזה. "באופן רחב וכוללני,

גם דבר זה נכלל בעניין

האהבה, אף כי ודאי שאין זה מתקרב כלל לרמת אהבת ה' לאמיתתה של צדיקי עליון, ואפילו לא לזו של חסידים בדורות קודמים, שליבם היה פתוח כאולם ומראה עבודת ה' שלהם היה יכול לפתוח כל סתימה בלב.

"החסיד רבי חיים בער וילנסקי היה בעל מוחין גדול, גם ביחס לדורות הקודמים. מסופר עליו שהיה ניתן לראותו תכופות יושב בחצר ביתו על כיסא במשך שעות ארוכות ומתבונן ברציפות בעניין מסוים בחסידות בלי להבחין כלל במתרחש סביבו. הרבי הרש"ב התבטא פעם אודותיו: עד שעניין מסוים 'לוקח אותי' - אבן יכולה להתמוסס; אבל לאחר שהעניין בו התבונן אכן נקלט ונתפס אצלו - אזי אבן יכולה להתמוסס...

"מדובר ברגש עמוק מאוד שקשה לאנשים כערכנו לתאר, וכעין סיפורים כאלה ישנם על חסידים רבים נוספים.

"מאידך, גם מי שאינו בעל מוחין ורגש ברמות כאלה, יש אצלו



הגה"ח הרב אליהו קירשנבאום, עורך המהדורה החדשה והמבוארת

"ובכל זאת, את ביטוייה הפשוטי והמינימלי של אהבה, במשמעות של חיבור רגשי לאלוקות, לכוונה של הקב"ה בבריאת העולם, ללימוד התורה ולקיום המצוות - יכול וצריך כל אחד מאיתנו להשיג".

תוכלו לתת דוגמא לרעיון מרכזי ב'עץ החיים'?

"אחד הקשיים הראשונים שיש כאלו שנתקלים בו כשמתחילים ללמוד חסידות, הוא העיסוק בסוגיות גבוהות מאוד, שללומד אין לכאורה שייכות אליהן. אבל לאמיתו של דבר, דווקא הלימוד באותם עניינים נעלים הוא יסוד בשיטת חב"ד, וגם זה הוא אחד העניינים המיוחדים המבוארים ב'עץ החיים', כדלהלן.

"כידוע, סוגייה עיקרית בתורת החסידות היא 'אחדות ה'". אחד הצדדים המהותיים של סוגיה זו, היא ההבנה כיצד העולם אינו מציאות 'נפרדת' ח"ו מהקב"ה, ו"אין עוד מלבדו" פירושו שאין עוד שום מציאות בלעדו, וגם לאחר בריאת העולם הוא ית' נשאר המציאות היחידה שקיימת. "בעניין זה יש שתי דרגות כלליות. יש מדרגה המכונה בווהר הקדוש 'חודא עילאה', איחוד עליון. מצד דרגה זו מורגש שאין עוד שום מציאות מלבד הקב"ה, והעולם בטל

בתכלית ואין לו שום תפיסת מקום וחשיבות. בעבודת האדם משמעות הדברים היא, שהיהודי בטל לגמרי בכל עצם מהותו ומתמסר לחלוטין למילוי רצון ה', ללא שום מבוקש משלו.

"מאליו מוכן שזו דרגה גבוהה מאוד, שלא כל אדם זוכה לה במלואה. ובלשון הרבי הרש"ב בקונטרס: "מעט מן המעט מאד המה השייכים לאמיתית העבודה דחודא עילאה ובני עליה מועטים המה ובפרט בדורות אלה".

"המדרגה השנייה נקראת בווהר 'חודא תתאה', איחוד תחתון. בדרגה זו מציאות העולם מורגשת, אלא שהעולם הקיים בטל ומוכנע כלפי מציאות ה'.

"האוחז בדרגה זו מרגיש בעצמו שישנה מציאות של עולם, אבל הוא יודע שהקב"ה הוא בעל הבית על עולם זה וממילא הכול צריך להיעשות כפי שבעל הבית,

ולהפיצן בכל מקום אפשרי. "את ההכרה המוחלטת בעניין זה ואת ההרגשה בכך - קשה מאוד לקבל בלי ללמוד חסידות".

מהי אבן הבוחן באמצעותה ניתן למדוד אם יש לאדם מה שאתם מכנים 'חיבור רגשי' לאלוקות?

"אתן לך דוגמא ששמעתי ממו"ר, ה'חזור' של הרבי זי"ע, הגאון רבי יואל כהן זצ"ל:

"נניח שראובן שומע שבעיר פלונית, במקום הרחוק לגמרי מהוויתו, השלטונות לא אפשרו להציב חנוכיה מרכזית במקום ציבורי הגורמת לקידוש שם שמים ולקירוב יהודים 'אובדים ונידחים' לאבינו שבשמים.

אמנם, לאחר מאבק ארוך, יראי ה' ניצחו במאבקם והצליחו להשיג אישור להצבת החנוכיה במקומה, מה שגרם להתעוררות רוחנית גדולה באותה קהילה יהודית שחבריה רחוקים מאוד מקיום מצוות.

"כאמור, לראובן העוקב אחרי פרישה זו מרחוק, אין כל קשר עם האנשים במקום, וכל העניין רחוק מבחינה מציאותית ממנו מאוד. אמנם, אם כאשר ראובן שומע על הניצחון של יראי

ה' והצלחתם בקירוב לבבות לה' ולתורתו, הוא מתמלא רגש של שמחה בלב, זאת אומרת שהוא נעשה מאושר מכך שבעוד מקום בעולם מתממש רצונו של הקב"ה ומתגלה ומתקדש שמו. דבר זה הוא ביטוי לחיבור רגשי לאלוקות. זה מבטא שיש בקרב דרגה מסוימת של אהבת ה'. מעייניו ושאיפותיו הם שיתגדל ויתקדש שמה רבא', ולכן הוא שמח ומתלהב מעניין כזה אף שאין לו שום קשר אישי לסיפור.

"האמת היא, שגם מי שמצטער על כך שאינו זוכה לפי שעה להתגלות אהבת ה' בליבו, אכפת לו מזה והוא חושב על זה, זה גם ביטוי של חיבור רגשי לעניין.

"כמוכן, אהבת ה' לאמיתתה נעלית הרבה יותר מדוגמאות אלו, אבל צריך לדעת שיש אין-סוף דרגות בעניין, וגם בדורות הקודמים שהיו יהודים בעלי דרגה נאמר עליהם - לפי ערכם - שלא זהו אמיתת עניין אהבת ה'.

"אחד מבחירי תלמידי ישיבת 'תומכי תמימים' בזמן הרבי הרש"ב, היה הרה"ח ר' דוד קיובמן, הידוע בכינויו ר' דוד הורודוקר'. ר' דוד זה היה מתפלל שעות ארוכות כל יום, כאשר הוא כלל לא היה מבחין בנעשה סביבו. הוא היה מופשט מאוד מענייני העולם, ושעות ארוכות היה שקוע בלימוד והתבוננות בגדולת ה', והיה נחשב בין המיוחדים שבתלמידי ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש.

"מסופר, שפעם אחת, לאחר שחסיד נודע בשם ר' זלמן משה היצחקי ע"ה הפציר בו ולחץ עליו מאוד, נאות רבי דוד לספר לו בצנעה, שהרבי הרש"ב אמר לו בעת היותו ב'יחידות': אהבה ויראה - לא, זה רק 'מדגג' קצת... כלומר, רגשות ליבו הם לא אהבה ויראה ממש, זה בסך הכול מדגג קצת את ליבו..."

## "בשנת תנש"א, כ"ק אדמו"ר זי"ע ביקש להדפיס מחדש את קונטרס 'עץ החיים', והוא עצמו עמד וחילקו בידו הק' לאלפי יהודים שעברו לחלות פני קדשו ביום כ' חשוון, יום הולדתו של הרבי הרש"ב. לאחר מכן הבהיר שהמטרה היא לעורר על לימוד קונטרס זה ולהביא ליישומו"



ייעודה של הישיבה הקדושה. השחזור של חצר רבותינו זי"ע בעיירה ליובאוויטש

הקב"ה, רוצה, ובכלל זה גם ענייני הרשות שצריכים להיות לשם שמים.

"החיסרון בעבודה זו הוא, שהיא לא שוללת לחלוטין את מציאות העולם. הרי עצם העובדה שישנה תפיסת מקום מסוימת למציאות העולם – זאת אומרת שאין זו אחדות מוחלטת, והאדם עדיין נתון בתוך גרדי מציאותו האישית.

"על כך אומר בקונטרס 'עץ החיים' שעם הידיעה אודות דרגה זו בלבד, ליהודי אין מספיק כוח כדי שיוכל לצלוח את התמודדויות העולם הזה כמו שצריך. כאשר יהיה לו איזה קושי אמיתי בעבודת ה', הוא לא יוכל להתמודד עמו.

"על כן, אומר הרבי הרש"ב עניין נפלא: למרות שרוב עובדי ה' שייכים בעיקר לדרגת 'חודא תתאה' (וגם מימוש דרגה זו בשלימות הוא דרגה גבוהה ובלתי מצויה), בכל זאת כל יהודי באיזו דרגה שר"י ימצא – מוכרח להתחבר גם עם 'חודא עילאה'.

"איזה חיבור נדרש? קודם כל לדעת את האמת. לפחות בדיעת האדם, בהשקפתו, יהיה 'מונח' אצלו שאין עוד מלבדו/כפשוטו, כמו ביחודא עילאה, וממילא יודע הוא שעבודת ה' צריכה להיות ללא כל פנייה אישית, ודבר זה נעשה על-ידי הלימוד והעיון המעמיק בדרגות נעלות אלו."

אפשר קצת להסביר יותר את משמעות הדברים ביחס לאדם?

"כלי ההתעסקות כלל בדרגת יחודא עילאה, אם האמת הטהורה לא תהיה מונחת לכל הפחות בדעת האדם, הוא לא ימצא בתוכו את העוצמה הנפשית הנדרשת לעמוד על המשמר בקיום רצון ה', כל אחד במקומו ודרגתו ובשליחות אותה זימן לו הקב"ה.

"דבר זה הוא חלק מרכזי בשיטת חב"ד. למרות שאדם צריך לדעת את מעמדו ומצבו ולמה הוא שייך בעבודת ה' ולא לרמות את עצמו בשום אופן, בכל זאת הרבי הרש"ב תובע ממנו לדעת ולעסוק בדרגות מאוד נעלות, כיוון שעצם הידיעה וההכרה באמת של אותן דרגות נעלות נותנת לו את הכוח להתמסר לגמרי למילוי רצון ה' ולעובדו כראוי.

"במצב זה, גם אם יתעורר קושי בעבודה ה', הרי כיוון ש'מונחת' אצל האדם אפסותו של העולם, מורגש אצלו שהעוצמה של הנפש האלוקית היא אחרת לגמרי והוא יוכל להתגבר על הנסיון. וכמאמר הניגון הידוע המושר בפי חסידים: 'סיאיז דאך אלץ הבל הבלים, אין עוד מלבדו' (הרי הכל הבל הבלים ואין עוד מלבדו). 'ר' יואל ע"ה היה אומר: הרכבת נוסעת ליעד רחוק ביותר והדרך ארוכה מאוד, אך עלינו לעלות עליה, וכבר בעת העלייה – עלינו לדעת מהו היעד הסופי שלה.

"התחושה של נתק מהעניין מפני רוממותו – מטעה ומהווה 'גרמא בנויקין'. מדובר אכן אודות עניין מרומם ונעלה עד מאוד ובפועל ייתכן שאנו רחוקים מאוד ממנו, אבל לא ח"ו מנותקים ממנו. כולנו שייכים, וכולנו בדרך. ובסופו של דבר הרכבת בוודאי תגיע ליעד, כמאמר הכתוב 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר'."



## הדרכה בלימוד

הווצר קודם אודות ייסוד הישיבה המיוחדת שהרבי הרש"ב ייסד. האם הייתה לו גם שיטה והדרכה ביחס ללימוד הגמרא?

"בוודאי. גם על זה יש אריכות ב'עץ החיים'. ראשית, כשלומדנים פנימיות התורה, ומרגישים את ה'נשמה' של התורה, החלק הנגלה של התורה מאיר באופן אחר לגמרי. לא רק שהתורה לא תפעל באדם 'ישות' וגאווה, אלא שגם את הסוגיא בגמרא הוא ילמד באופן הרבה יותר מרומם, וירגיש שהוא מתחבר בזה עם הקב"ה. והדברים משפיעים גם על גוף הבנת הסוגיא עצמה, כפי שמרחיב הרבי זי"ע בקונטרס 'ענינה של תורת החסידות' המפורסם.

"בנוסף לזה, גם סגנון הלימוד משתנה, וכפי שמשתקף בהדרכות הרבות שנותן הרבי הרש"ב בחלקו האחרון של הקונטרס בנוגע לאופן לימוד הנגלה. אפשר לומר שהנקודה

הכללית שבהדרכות אלה היא – לא לחפש את עצמך בלימוד, אפי"ה יש לך יכולת לדחוף ולחדש סברה נאה, אלא להתמסר להבנת דברי התורה עצמם. הרבי חוזר שוב ושוב על הדישה להימנע מפלפול של שקר, ללמוד בצורה ישרה, ולעמול להבין כל דבר על בוריו, ביסודיות. להבין עד הסוף את סברת המקשן בגמרא, את סברת התירוץ, האם התירוץ מבוסס על כך שסברת המקשן מוטעית, או שנוסף פרט חדש שלא היה ידוע בהווה-אמינא. האם תוס' נחלק על רש"י, האם רק בהסברת התירוץ של הגמרא, או גם בכל מהלך הסוגיא וכו'.

"רק לאחר שהאדם התרגל ללמוד בצורה יסודית זו, נותן הרבי הרש"ב הדרכה לאלו שהם בעלי שכל חזק יותר, הנדרשים לרדת לעומק הדברים עוד יותר, באמצעות דיוק בלשון המשנה, אך חוזר ומוזהיר שלא לסטות לסתם פלפולים אלא לבחון תמיד שהדברים אמיתיים.

"הרבי הרש"ב גם מביא מהשל"ה הקדוש עד כמה חשוב פירוש רש"י, שמכיל בתוכו עניינים מופלאים, וכותב שהעיון הנכון בדברי רש"י מונע הרבה שאלות והסתבכויות מיותרות ומכוון את הלומד לאמת.

"כדאי לעיין במקור הדברים, כי הם נותנים גישה אחרת ללימוד הגמרא, וזה קשור כמובן לכל התוכן המקדים של 'עץ החיים'. ובלשון הרבי הרש"ב: 'יש מי שהוא 'מקבל' מהתורה, הוא רוצה להבין מה הקב"ה אומר, ויש מי שהוא רוצה להיות 'משפיע' בתורה, לחדש חידושים שלא נאמרו למשה בסניני... התורה נעשית קרדום להגיגים שלו רח"ל.

"ברור שכאשר לומדים פנימיות התורה, ומבינים ומכירים שהתורה היא חכמה אלוקית, השאיפה של האדם תהיה לכל לראש להבין מה ה' אומר כאן, איך חכמתו ית' מתגלה בדברי רבא או אב"י, ובאמצעות דברי רש"י והתוס' (וכידוע מה שנמסר בשם אדמו"ר הזקן, שכל המחברים הראשונים עד הש"ך והט"ז דיברו דבריהם ברוח הקודש. הם למדו בטהרה ובביטול לתורה והיו 'כלי' לגילוי חכמתו ית').

"הנחת יסוד נוספת אותה כותב הרבי היא – הידיעה הברורה שכל דבר בתורה הוא לא כפי שהוא נראה בשטחיות. בכל עניין יש עומק הרבה יותר ממה שנראה בהשקפה ראשונה, וכאשר ניגשים לתורה מתוך הביטול הזה, מגלים בתוך העניין עצמו הרבה יותר ממה שהיה ניכר בתחילה."

נעבור ברשותכם למהדורה החדשה המבוארת של 'עץ החיים'. מה הבשורה של מהדורה זו?

"דרכו של הרבי הרש"ב היא להביא בתוך דבריו ריבוי מאמרי חז"ל, מהגמרא ומהזוהר וכתבי האריז"ל, ועל יסוד מאמרים אלו מבוסס המהלך כולו. למי שלא מצוי מספיק ומכיר את הדברים, הדבר מקשה מאוד על רצף הלימוד. ללומדים רבים הנושא הכללי לא קליט רק מפני שנתקלו בציטוט מהזוהר שלא ידעו לפענח ולא הבינו את שייכותו לנושא ומה הרבי רצה ללמוד מכך, ולעיתים הדבר באמת קוטע את הבנת המשניות הדברים.

"לדבר זה נותן הביאור, שהוא די פשוטי, מענה. מלכתחילה לא מדובר בקונטרס הנחשב לעיוני ועמוק באופן מיוחד (בפרט לא ביחס למאמרים אחרים של הרבי הרש"ב), וגם הביאור אינו בסגנון עיוני, אלא כזה המקל על הבנת פשטות הדברים והרצף ביניהם. כמובן, ישנה חלוקה מחודשת לפסקאות, והאותיות סודרו מחדש באופן מאיר עניינים.

"קושי נוסף בלימוד הוא האריכות היחסית של דברי הרבי הרש"ב, המקשה לעיתים לעקוב אחרי המהלך הכללי. גם לדבר זה השתדלנו לתת מענה באמצעות הביאור המקשר בין החלקים השונים.

"בנוסף, ההסברים נכתבו מתוך מגמה להראות עד כמה התוכן של הקונטרס עכשווי ושווה לכל נפש. כל אחד בדורנו יוכל להפיק ממנו תועלת גדולה מאוד, ועם הביאור החדש הלימוד אמור להיות נהיר וקולח הרבה יותר.

"צריך רק לטעום מ'עץ החיים' – ואז נחיה בחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות". ■

ליל שישי

# מגוון התעודות בהצגות

יום חמישי // י"ד כסלו // 23:00

מלווה מלכה

# התזמורת ומלווה מלכה

מוצש"ק פרשת וישלח // 20:30

ליל י"ט כסלו

# התזמורת המרבזית י"ט כסלו

יום שני ליל י"ט כסלו // 20:30

מבחני ילב לדעתי על ספר התניא  
ומאמרים מבעל התניא

יריד ספרי החסידות  
הענק במחירי רצפה

שיעורי חסידות // כיבוד עשיר חופשי // ועוד

## היכוננו!

לאירועי  
שבוע החסידות  
י"ט כסלו  
בבנייני האומה



הפרטים המלאים בגיליון  
הבא של "כי קרוב" שיופיע  
בע"ה בשבוע הבא לקראת  
ש"ק פרשת תולדות